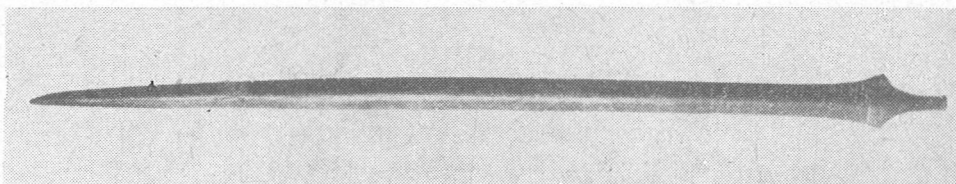

NOWE ODKRYCIA NA POMORZU GDAŃSKIM W LATACH 1973—1975

Karsin, gm. loco, woj. gdańskie

W r. 1974 Muzeum Archeologiczne w Gdańsku dokonało zakupu miecza brązowego od ob. W. Kostkiewicza, zamieszkałego w Gdańsku-Wrzeszczu. Zabytek został zainwentaryzowany w księdze inwentarzowej pod nr 1974: 14.

Miecz ten ma krótki kołec do rękojeści, przechodzący ukośnie w długą, dobrze zachowaną klingę, na której widoczne są podłużne rowki. Wymiary: dł. 62 cm, dł. kolca 4 cm, największa szer. 4 cm, szer. ostrza 1 cm (ryc. 1).

Ryc. 1. Karsin, gm. loco. Miecz brązowy z kolcem dla rękojeści, datowany na V okres epoki brązu

Fig. 1. Karsin, Karsin parish. Bronze sword with spike for the hilt, dated as the V period of the Bronze Age

Omawiany egzemplarz był publikowany przez H. Conwentza, W. La Baume'a i E. Sprockhoffa¹. Nie znając bliżej warunków jego znalezienia, możemy przypuszczać, że wchodził on w skład skarbu odkrytego w 1884 r. w Karsinie. Skarby datowane na V okres epoki brązu napotymano jeszcze na kilku innych stanowiskach b. powiatu chojnickiego, a mianowicie w Chojniczce, Frydrychowie i Rytlu. Miecz z Karsina należy do mieczy grupy północnej, licznie występujących na terenie Danii, Skanii i Olandii, w Niemczech między Łabą a Odrą oraz na polskim Pomorzu. Najbliższe analogie ma on w okazach ze znalezisk gromadnych odkrytych w Frydrychowie w woj. bydgoskim, w Barchnowach i Gdańsku-Oliwie w woj. gdańskim oraz w Kopaniewie w woj.

¹ H. Conwentz, *Bericht über die Verwaltung der naturhistorischen, archäologischen und ethnologischen Sammlungen des Westpreussischen Provinzial — Museums für das Jahr 1893*, Danzig 1893, s. 25, ryc. 11; W. La Baume, *Urgeschichte der Ostgermanen*, Danzig 1934, tabl. 13 h; E. Sprockhoff, *Jungbronzezeitliche Hortfunde der Südzone des nordischen Kreises (Periode V)*, Bd. 2, Mainz 1956, tabl. 2, ryc. 4.

słupskim. Odkrycie ich na Pomorzu Wschodnim dowodzi, że ludność grupy kaszubskiej kultury łużyckiej w V okresie epoki brązu utrzymywała kontakty wymienne z Danią i południową Szwecją².

oprac. Aleksandra Szymańska

Nowa Wieś Kościerska, gm. Kościerzyna

W lipcu 1975 r. ob. Jan Kotłowski, zamieszkały w Nowej Wsi Kościerskiej, ofiarował Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku dłućko brązowe kultury łużyckiej z młodszej epoki brązu. Odkrycia wyżej wymienionego zabytku dokonał przypadkowo w r. 1974 syn ofiarodawcy Marian w obrębie zabudowań należących do ojca, między domem a drogą wiejską (ryc. 2). Na miejscu znaleziska w dniu 16 VII 1975 r. zostały przeprowadzone badania powierzchniowe przez pracownika Muzeum mgra J. Podgórskiego, które nie dostarczyły żadnych zabytków.

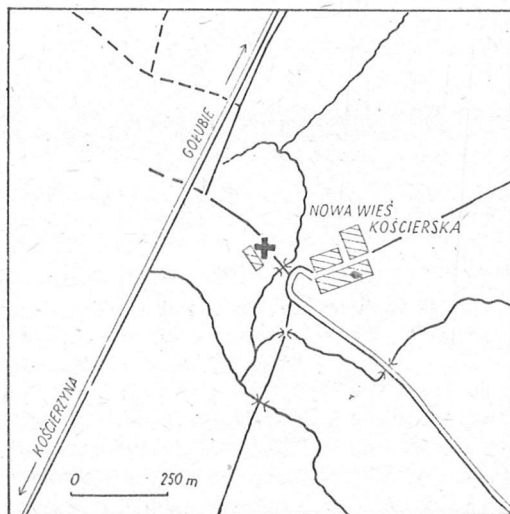

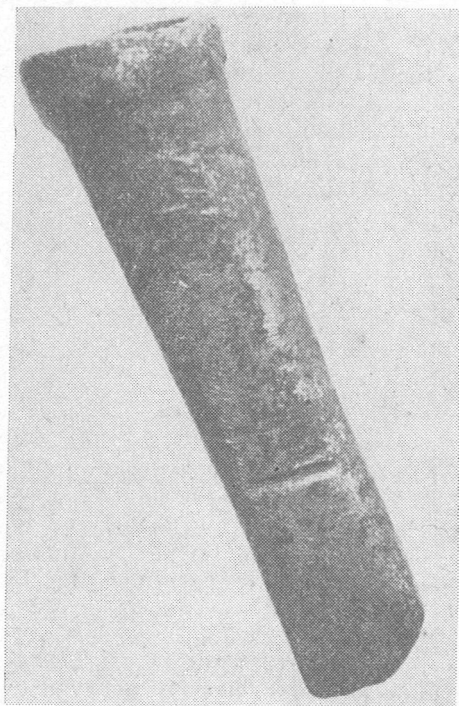
Fig. 2. Nowa Wieś Kościerska, gm. Kościerzyna. Plan sytuacyjny stanowiska

Fig. 2. Nowa Wieś Kościerska, Kościerzyna parish. Site plan

Dłućko zachowało się w dość dobrym stanie, pokryte jest zieloną patyną. Ma kolistą w przekroju tulejkę, u wylotu której znajduje się poziome zgrubienie. Ostrze jest płaskie, z jednej strony silnie stępione. Wymiary: dł. 5,6 cm, szer. ostrza 1 cm, średn. otworu 1,5 cm (ryc. 3).

Na marginesie odkrycia dłućka brązowego w Nowej Wsi Kościerskiej należy podkreślić, że stanowisko to wchodzi w skład wyraźnie czytelnego mezo-regionu osadniczego ludności grupy kaszubskiej kultury łużyckiej, z którego znana jest między innymi osada (prawdopodobnie typu bagiennej) w Unira-

² L.J. Łuka, *Osadnictwo starożytne i wczesnośredniowieczne na terenie powiatu chojnickiego*, „Pomorania Antiqua”, t. 5, 1974, s. 185.

Ryc. 3. Nowa Wieś Kościerska, gm. Kościerzyna. Dłutko brązowe kultury łużyckiej z młodszej epoki brązu

Fig. 3. Nowa Wieś Kościerska, Kościerzyna parish. Lusatian Culture bronze chisel from the Late Bronze Age

dzach, kilka cmentarzysk kurhanowych w miejscowościach: Gapowo, Gostomie, Ludwikowo, Niesiołowice, Owśnice i Skorzewo, cmentarzysko płaskie z wczesnego okresu halsztackiego w Stężycy oraz znalezisko torfowe unikatowego drewnianego koła tarczowego w Skorzewie¹.

Dłutka brązowe stanowią rzadkość w znaleziskach grupy kaszubskiej kultury łużyckiej. Dotychczas znana jest zaledwie jedna, dość ścisła analogia w postaci okazu odkrytego w dużym skarbie z Witkowa w woj. śluskim, datowanym na V okres epoki brązu².

Opisywane dłutko z Nowej Wsi Kościerskiej zostało zapewne wykonane w warsztacie odlewniczym w Witkowie. We wczesnym okresie żelaza wchodzi w użycie na Pomorzu Wschodnim dłutka żelazne, jak tego dowodzi okaz odkryty w Lęborku³.

oprac. Aleksandra Szymańska

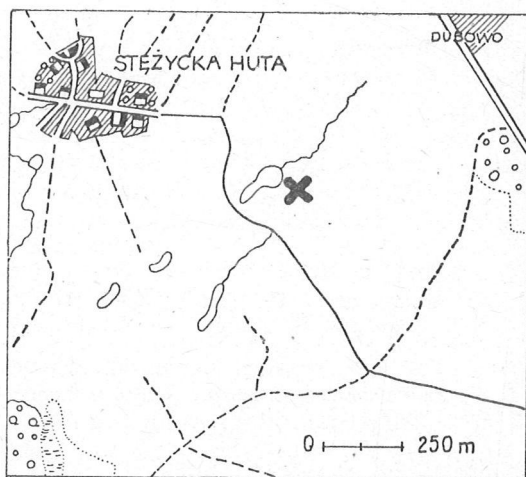
¹ Z. Szafranski, *Sprawozdanie z prac ratowniczych na cmentarzysku kurhanowym kultury łużyckiej w Niesiołowicach, gm. Stężycy, woj. Gdańsk*, maszynopis pracy do: „Pomorania Antiqua”, t. 9.

² J. Kostrzewski, *Wytwórczość metalurgiczna w Polsce od neolitu do wczesnego okresu żelaznego*, „Przegląd Archeologiczny”, t. 9, 1953, z. 2—3, s. 191, tamże starsza literatura; E. Sprockhoff, *Jungbronzezeitliche Hortfunde der Südzone des nordischen Kreises (Periode V)*, Bd. 2, Mainz 1956, tabl. 11, ryc. 11.

³ L.J. Łuka, *Kultura wschodniopomorska na Pomorzu Gdańskim*, t. I, Wrocław 1966, s. 223 i tabl. LV, ryc. 2c.

Stężycka Huta, gm. Stężycza, woj. gdańskie

W sierpniu 1975 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku otrzymało w darze siekierkę brązową z tulejką od ob. Jana Cichosza, zamieszkałego w Stężyckiej Hucie. Odkrycia zabytku dokonał przypadkowo ofiarodawca ponad 11 lat temu, podczas szukania na polu stonki. Miejscem znaleziska było pole położone na północnym stoku wzniesienia opadającego ku jezioru „Kijanka”, na przeciw wzniesienia 215,4 i około 750 m na SE od wsi Stężycka Huta (ryc. 4,5).

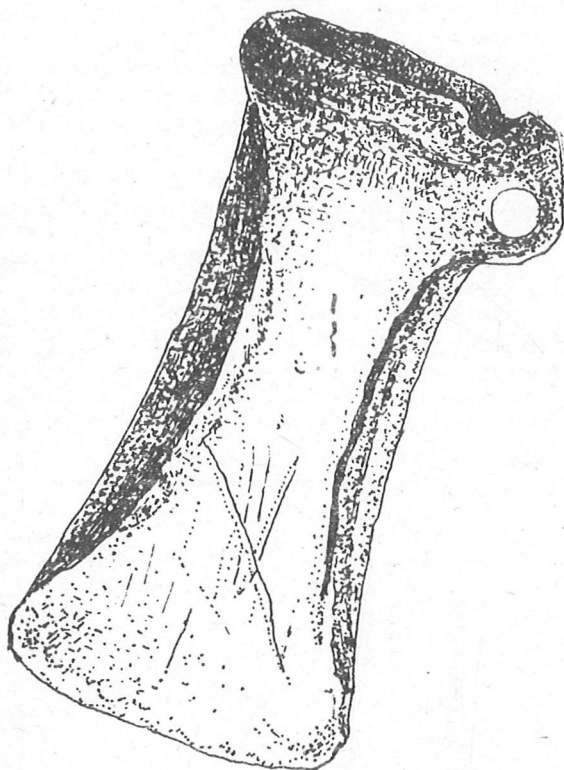
Ryc. 4. Stężycka Huta, gm. Stężycza. Plan sytuacyjny stanowiska

Fig. 4. Stężycka Huta, Stężycza parish. Site plan

Fig. 5. Stężycza Huta, Stężycza parish. Site on which bronze axe was found

Fig. 5. Stężycka Huta, Stężycza parish. Site on which bronze axe was found

Ryc. 6. Siekierka brązowa kultury
łużyckiej z V okresu epoki brązu
i Hallstattu C

Fig. 6. Lusatian Culture bronze
axe from the V period of the
Bronze Age and Hallstatt C

Bliższego uściślenia miejsca odkrycia dokonał pracownik Muzeum Archeologicznego w Gdańsku mgr Janusz Podgórski w trakcie przeprowadzania tam badań powierzchniowych.

Siekierka brązowa ma po obu stronach na granicy płaszczyzny ciosu żerberka łukowate. Ponadto poniżej wylotu zaznacza się dość wyraźnie poziome zgrubienie. Przy krawędzi umieszczone jest ucho poziomo przekłute. Oba końce ostrza są stępione. Siekierka zachowała się w dobrym stanie, jedynie krawędź wylotu w pobliżu ucha jest nieco wyszczerbiona. Pokryta jest zieloną patyną. Wymiary: dł. 8,5 cm, szer. ostrza 4,2 cm, średn. otworu 2,8 cm (ryc. 6). Powyższy zabytek, datowany na V okres epoki brązu i Hallstatt C, jest charakterystyczny dla grupy kaszubskiej kultury łużyckiej.

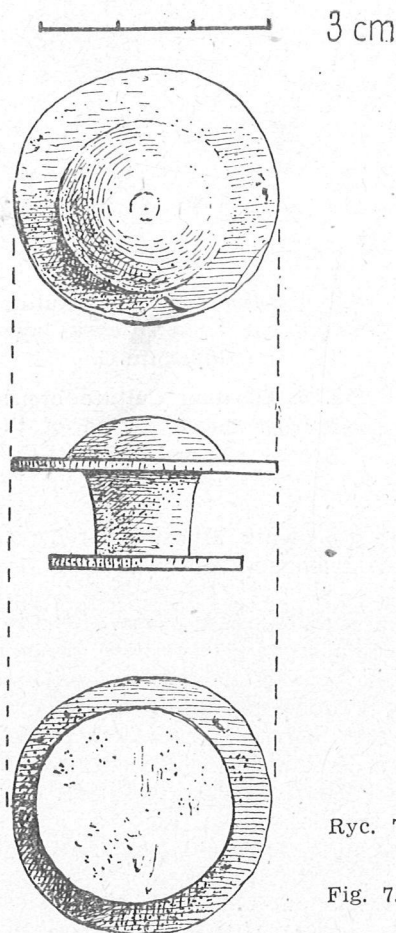
W księdze inwentarzowej Muzeum Archeologicznego w Gdańsku zainwentaryzowany jest pod nr 1975: 57.

oprac. Aleksandra Szymańska

Miejscowość nieznana

Wiosną 1974 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku otrzymało w darze od od. W. Kostkiewicza, zamieszkałego w Gdańsku-Wrzeszczu, guz brązowy kultury łużyckiej datowany na młodszy okres epoki brązu. Miejsce znalezienia zabytku nie jest znane.

Jest to guz podwójny, zakończony dwoma tarczками, z tym że tarczka mniejsza jest płaska, natomiast większa wypukła. Trzpień jest osadzony nie-

Ryc. 7. Guz brązowy kultury łużyckiej z młodsze-
go okresu epoki brązu

Fig. 7. Lusatian Culture bronze node from the Late
Bronze Age

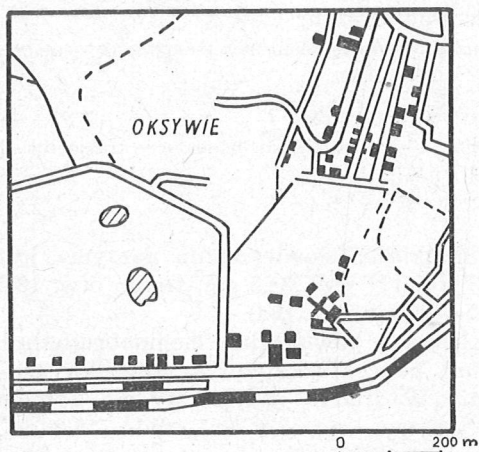
symetrycznie. Zabytek zachował się w dobrym stanie, pokryty jest zieloną patyną. Wymiary: wys. 2 cm, średn. dużej tarczki, wypukłej 3,4 cm, średn. małej tarczki 2,5 cm (ryc. 7).

Guz stanowi własność Muzeum i zainwentaryzowany jest pod nr 1974: 127.

Gdynia-Oksywie

W końcu listopada 1973 r., podczas kopania wykopów pod fundamenty budynku wznoszonego na terenie Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej w Gdyni-Oksywiu odkryto grób skrzynkowy i obwarowany. O znalezisku poinformowali telefonicznie Muzeum Archeologiczne w Gdańsku inż. J. Rodowicz i inż. M. Monowiecki z Wojskowego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego nr 3 w Wejherowie. W dniach 29 XI i 1 XII 1973 r. pracownicy Muzeum — mgr A. Klejna, niżej podpisany, M. Bilczuk, K. Dampz i S. Zieziulewicz — przeprowadzili doraźne badania ratownicze.

Odkryte cmentarzysko położone jest po północnej stronie kompleksu zabudowań WSMW, na skraju stożka napływowego, między dwoma niewielkimi wzgórzami (ryc. 8). Oba groby znajdowały się od siebie w odstępnie 1 m. Ze względu na niwelację terenu nie można było ustalić głębokości zalegania pochówków.

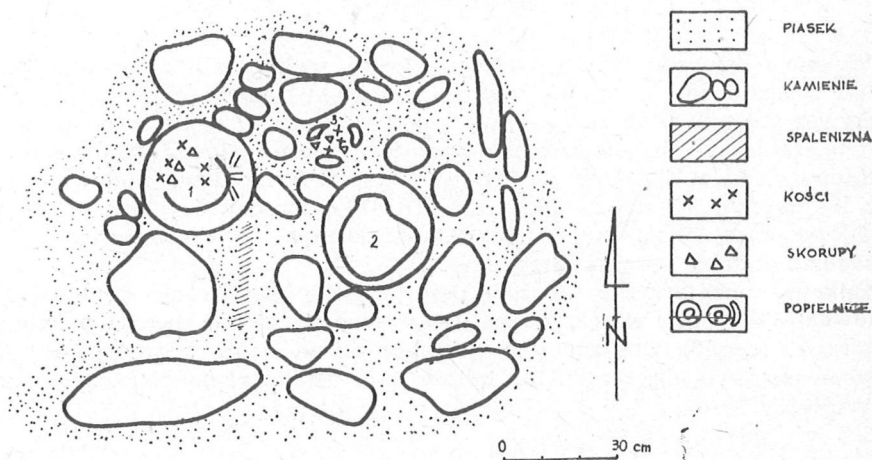
Ryc. 8. Gdynia-Oksywie. Szkic sytuacyjny cmentarzyska

Fig. 8. Gdynia-Oksywie. Site sketch of the cemetery

Grób nr 1, skrzynkowy, uległ znacznemu zniszczeniu podczas odkrycia. Usunięte zostały płyty pokrywy i płyty obstawy północnej i zachodniej. W części wschodniej znajdowały się 3 dość ściśle dopasowane płytki piaskowca. Południową oraz resztki ściany zachodniej tworzyły duże i mniejsze głązy ściśle dopasowane (ryc. 9). Grób usytuowany był na osi N—S. Wymiary: 1,05 m (N—S) $\times$ 1,30 m (E—W), wewnątrz skrzyni grobowej miało rozmiary 1 $\times$ 1 m.

Popielnice znajdujące się w partii północnej zostały zniszczone i przemieszczone przez odkrywców. Skupisko ułamków tych naczyń oznaczono na ryc. 9 jako nr 3. Natomiast obie popielnice ustawione w południowej partii grobu zachowały się w złym stanie, jednakże w pierwotnym położeniu. Dolne partie popielnic obstawione były niewielkimi otoczkami. Ponadto w narożniku południowo-zachodnim grobu nr 1, pomiędzy popielnicami nr 1 i 2, zalegała na dnie grobu smuga spalenizny (na głęb. 52 cm poniżej górnej powierzchni grobu).

Popielnica nr 1. Naczynie o dwustożkowym brzuścu z łagodnym załomem i wysoką, prawie cylindryczną szyjką z brzegiem wychylonym na zewnątrz. Poniżej nasady szyjki widnieje ornament potrójnych linii dookólnych i — niżej — 4 grupy kresek (zachowały się 3 grupy) poczwórnych w

Ryc. 9. Gdynia-Oksywie. Grób nr 1

Legenda: 1 — piasek, 2 — kamienie, 3 — spalenizna, 4 — przepalone kości ludzkie, 5 — ułamki ceramiczne, 6 — popielnice

Fig. 9. Gdynia-Oksywie. Grave No. 1

Legend: 1 — sand, 2 — stones, 3 — burnt material, 4 — burnt human bones, 5 — fragments of pottery, 6 — urns

układzie: pośrodku pionowe, po bokach ukośne. Powierzchnia naczynia jest ciemnobrunatna, gładka. Dno płaskie. Wymiary: wys. 24,5 cm, średn. otw. 18,0 cm, średn. brzuśca 26,0 cm, średn. dna 8,5—9,5 cm (ryc. 10d).

Pokrywa płaska z cylindryczną zakładką o powierzchni ciemnobrunatnej, gładkiej. Zdobiona poczwórnymi liniami koncentrycznymi i pośrodku grupami potrójnych, krzyżujących się linii. W środku znajdowały się 2 małe otworki (zachował się tylko jeden). Wymiary: wys. 2,5 cm, średn. 18,0 cm, średn. zakładki 14,5 cm.

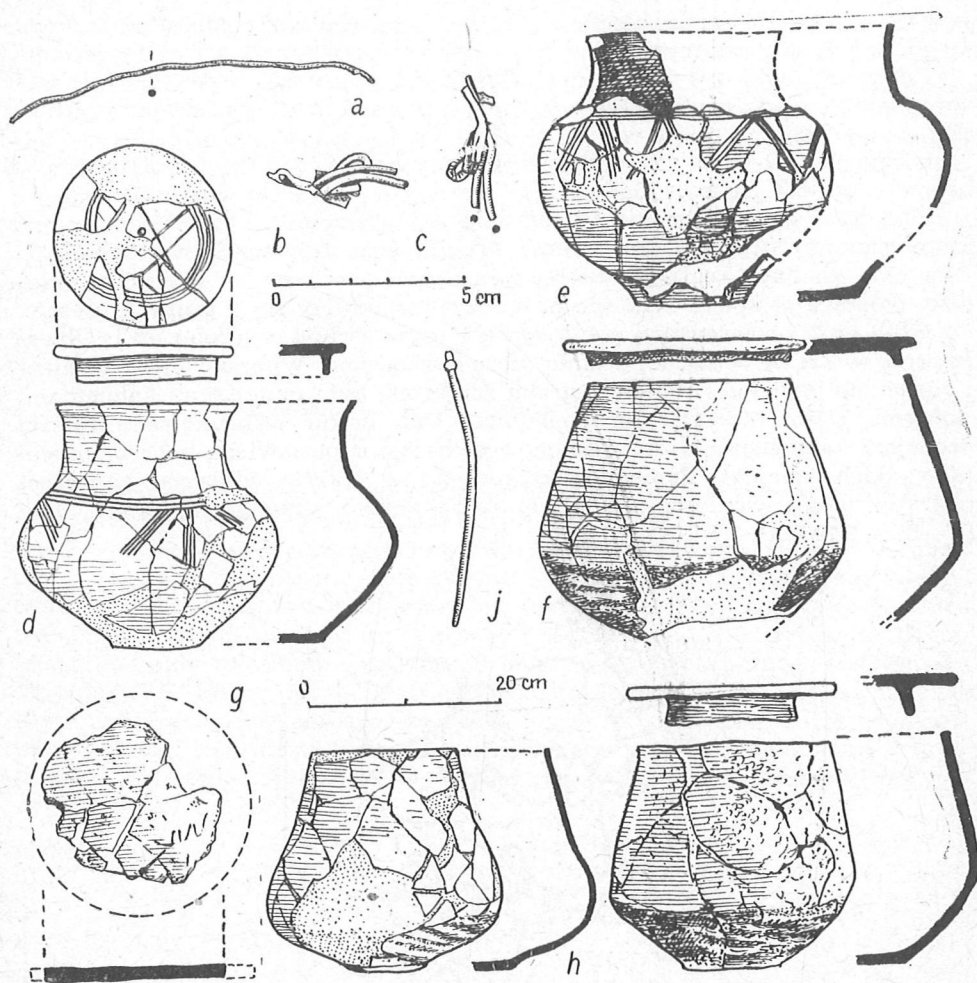
Wewnątrz popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie oraz brązowa szpila z cylindrycznym zgrubieniem na główce, z kolcem zwężającym się ku górze, zgięta. Wymiary: dł. 14,1 cm, grub. 0,2—0,3 cm (ryc. 10j).

Popielnica nr 2 zachowała się w 2 dużych fragmentach (część szyjki z górną partią brzuśca oraz dolna część brzuśca). Zdobienie na zachowanych fragmentach jest prawie identyczne jak na popielnicy nr 1 (różnice: potrójne grupy kresek poniżej linii dookołnych). Powierzchnia gładka, szarobrunatna, zniszczona. Wymiary: wys. ok. 28 cm, średn. otw. ok. 20 cm, średn. brzuśca ok. 30 cm, średn. dna 10,5 cm (ryc. 10e).

Pokrywa płaska, wpuszczana, z cylindryczną zakładką, zdobiona podobnie jak pokrywa popielnicy nr 1, rozpadła się całkowicie podczas wydobywania.

Wewnątrz popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie oraz 2 przedmioty z brązu: 1. Fragment drucianej bransolety typu wielkowiejskiego z uszkiem powstałym przez zagięcie drutu. Zwoje bransolety są od zewnątrz ukośnie nacinane. Wymiary: zach. dł. 3,6 cm, grub. drutu 0,2 cm (ryc. 10b, c). 2. Drut brązowy, cienki i powyginany, na jednym końcu spłaszczony. Wymiary: zach. dł. 9,2 cm, grub. 0,1 cm (ryc. 10a).

Z pozostałych wydobytych z grobu ułamków udało się wykleić następujące naczynia:

Ryc. 10. Gdynia-Oksywie. Materiał zabytkowy z grobów: a — drut brązowy z popielnicy 2 z grobu 1; b, c — fragm. bransolety brązowej z popielnicy 2 grobu 1; d — popielnica 1 z pokrywą z grobu 1; e — popielnica 2 z grobu 1; f — popielnica 4 z pokrywą z grobu 1; g — fragm. talerza glinianego z grobu 1; h — popielnica 3 z grobu 1; i — popielnica 1 z pokrywą z grobu 2; j — szpila brązowa z popielnicy 1 grobu 1

Fig. 10. Gdynia-Oksywie. Relics from graves: 1 — bronze wire from urn 2 in grave 1; b, c — fragments of a bronze bracelet from urn 2 in grave 2; d — urn with cover from grave 1; e — urn 2 from grave 1; f — urn 4 with cover, from grave 1; g — fragment of a clay plate from grave 1; h — urn 3 from grave 1; i — urn 1 with cover, from grave 2; u — bronze pin from urn 1, grave 1

Popielnica nr 3. Naczynie dwustożkowe, smukłe, z załomem na 1/3 wysokości. Powierzchnia brunatna, poniżej załomu schropowacona. Wymiary: wys. 22,0 cm, średn. otw. 15,5 cm, średn. brzuśca 24,0 cm, średn. dna 9,0 cm (ryc. 10h).

Popielnica nr 4. Naczynie dwustożkowe z zaokrąglonym załomem brzuśca na 1/3 wysokości. Powierzchnia szarobrunatna, poniżej załomu schro-

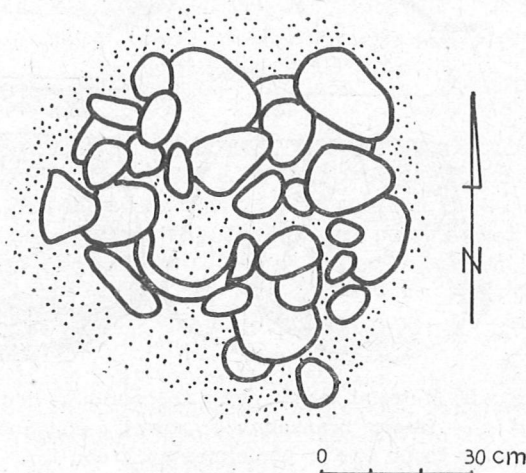
poważona. Dno nie zachowało się. Wymiary: wys. 25,5 cm, średn. otw. 21,0 cm, średn. brzuśca 31,0 cm (ryc. 10f).

Pokrywa płaska z cylindryczną zakładką wypuszczaną, o powierzchni szarobrunatnej, gładkiej. Wymiary: wys. 2 cm, średn. 24,0 cm, średn. zakładki 19,5 cm (ryc. 10f).

Fragment talerza glinianego, wyklejony z ułamków. Powierzchnia jasno-brunatna, grub. 1 cm (ryc. 10g).

Ponadto wydobyto fragmenty naczyń o powierzchni brunatnej, miejscami szarobrunatnej (fragm. brzuśca oraz brzegu) oraz fragment naczyń o powierzchni gładkiej, ceglastej, zdobiony grupami poczwórnych kresek w układzie: pionowe pośrodku i ukośne po bokach (zachowały się 2 grupy kresek).

Grób nr 2, obwarowany, położony ca 1 m na zachód od grobu nr 1. Obwarowanie w części północnej zostało nieco uszkodzone. Wybrano część kamieni i odstonięto popielnicę. Wnętrze grobu zarzucone było mniejszymi kamieniami polnymi, ściśle otaczającymi popielnicę. Dno grobu wybrukowane zostało drobnymi kamieniami, a także dolna część naczyń obstawiona była wiankiem niewielkich kamieni. Popielnicę uszkodzono w trakcie odkrycia, natomiast pokrywa uległa wgnieceniu pod ciężarem kamieni. Wymiary grobu: 0,70 m (N—S) × 0,70 m (E—W) (ryc. 11).

Ryc. 11. Gdynia-Oksywie. Rzut poziomy grobu 2. Legenda jak na ryc. 9

Fig. 11. Gdynia-Oksywie. Horizontal section of grave 2. Legend as in Fig. 9

Popielnica dwustożkowa z zaokrąglonym załomem, umieszczonym na 1/3 wysokości. Powierzchnia u góry czarna, ze śladami oddziaływania wysokiej temperatury*, u dołu szarobrunatna, poniżej załomu schropowacona. Wymiary: wys. 23,5 cm, średn. otw. 19,5 cm, średn. brzuśca 25,0 cm, średn. dna 10,0 cm (ryc. 10i).

* Ze względu na kilkunastostopniowy mróz i zmarzlinę terenu grób rozmrażano koksownikami, co prawdopodobnie wpłynęło na deformację części powierzchni popielnicy.

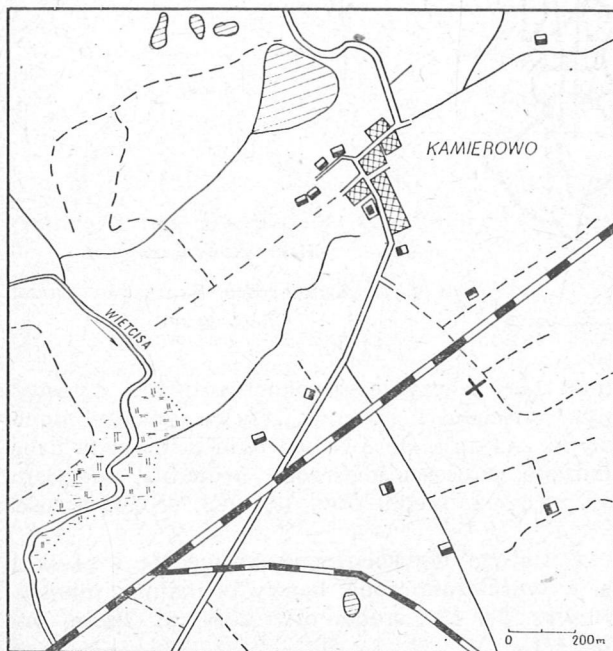
Pokrywa płaska, wypuszczana, z cylindryczną zakładką. Powierzchnia czarna, nie zdobiona. Wymiary: wys. 3,5 cm, średn. 21,0 cm, średn. zakładki 14,0 cm.

Materiały pochodzące z tego, nie znanego dotąd, cmentarzyska złożone zostały w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, nr inw. 1973: 177. Omawiane zabytki datować można na okres Hallstatt C, i to — najprawdopodobniej — na jego początek. Wzmianki o odkryciu ukazały się w prasie codziennej: w „Wieczorze Wybrzeża” z dnia 30 XI 1973 i w „Głosie Wybrzeża” z dnia 1 XII 1973 r.

oprac. Janusz Podgórski

Kamierowo, gm. Skarszewy, woj. gdańskie

W początkach sierpnia 1975 r. Urząd Miasta i Gminy w Skarszewach powiadomił telefonicznie Muzeum Archeologiczne w Gdańsku o odkryciu grobu skrzynkowego w Kamierowie, gm. Skarszewy. Grób ten odkryto w maju tegoż roku podczas sadzenia ziemniaków. Wkrótce po odkryciu ojciec właściciela pola, K. Bogdanowicz, zgłaszał ten fakt w szkole w Skarszewach, która jednak nie przekazała dalej tej informacji. Dopiero po powiadomieniu Urzędu Miasta i Gminy zgłoszenie wpłynęło do Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. W dniu 6 VIII 1975 r. Muzeum przeprowadziło doraźne badania ratownicze, w wyniku których zabezpieczono zawartość grobu i sporządzono dokumentację prac. W badaniach udział wzięli: niżej podpisany, M. Bilczuk, K. Dampz (pracownicy Muzeum) i K. Wiącek — uczeń Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Gdyni-Orłowie.

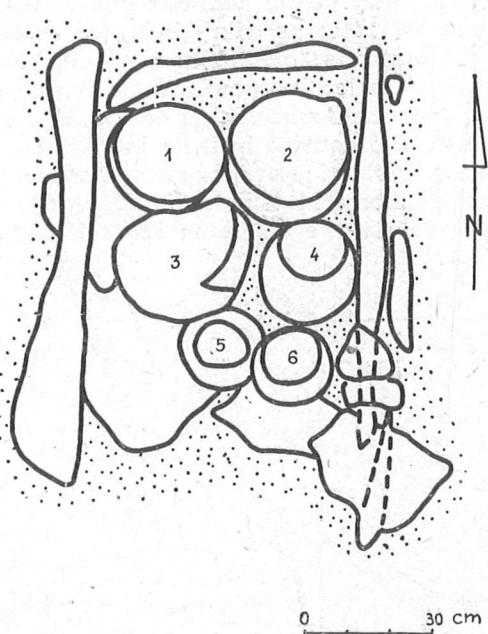

Ryc. 12. Kamierowo, gm. Skarszewy. Usytuowanie stanowiska

Fig. 12. Kamierowo, Skarszewy parish. Position of site

Grób odkryty został na szczycie niewielkiego wzniesienia, położonego ok. 500 m na SSE od budynku starej szkoły w Kamierowie i ok. 500 m na SWW od wzniesienia 139, na polu M. Bogdanowicza (ryc. 12). W momencie odkrycia grób uległ częściowemu zniszczeniu. Usunięto płytę południową oraz płytę wierzchnią. Leżały na nich resztki popielnicy (prawdopodobnie nr 3) i misy oraz przepalone kości ludzkie i fragment kółka żelaznego. W grobie była duża, częściowo zniszczona popielnica z wybranymi kośćmi ludzkimi, oznaczona jako nr 3.

Grób usytuowany był na osi N—S. Skrzynia grobowa w kształcie prostokąta zbudowana była z dość cienkich płyt piaskowca, otoczonych z boków, u dołu, niewielkimi otoczkami. Do płyty wschodniej dostawiono z zewnątrz jeszcze jedną, mniejszą, natomiast płytę północną ustawiono nieco ukośnie. Dno grobu wyłożono płytkami piaskowca. W części północnej grobu ustawione były 4 większe i 2 mniejsze popielnice. W partii południowej zalegało skupisko drobnych ułamków ceramicznych i przepalonych kości ludzkich, pochodzących w większości z popielnicy nr 3. Wymiary grobu: dł. 0,90 m, szer. 0,65 m; grób odkryto na głęb. 0,32 m, dno grobu znajdowało się na głęb. 0,69 m (ryc. 13).

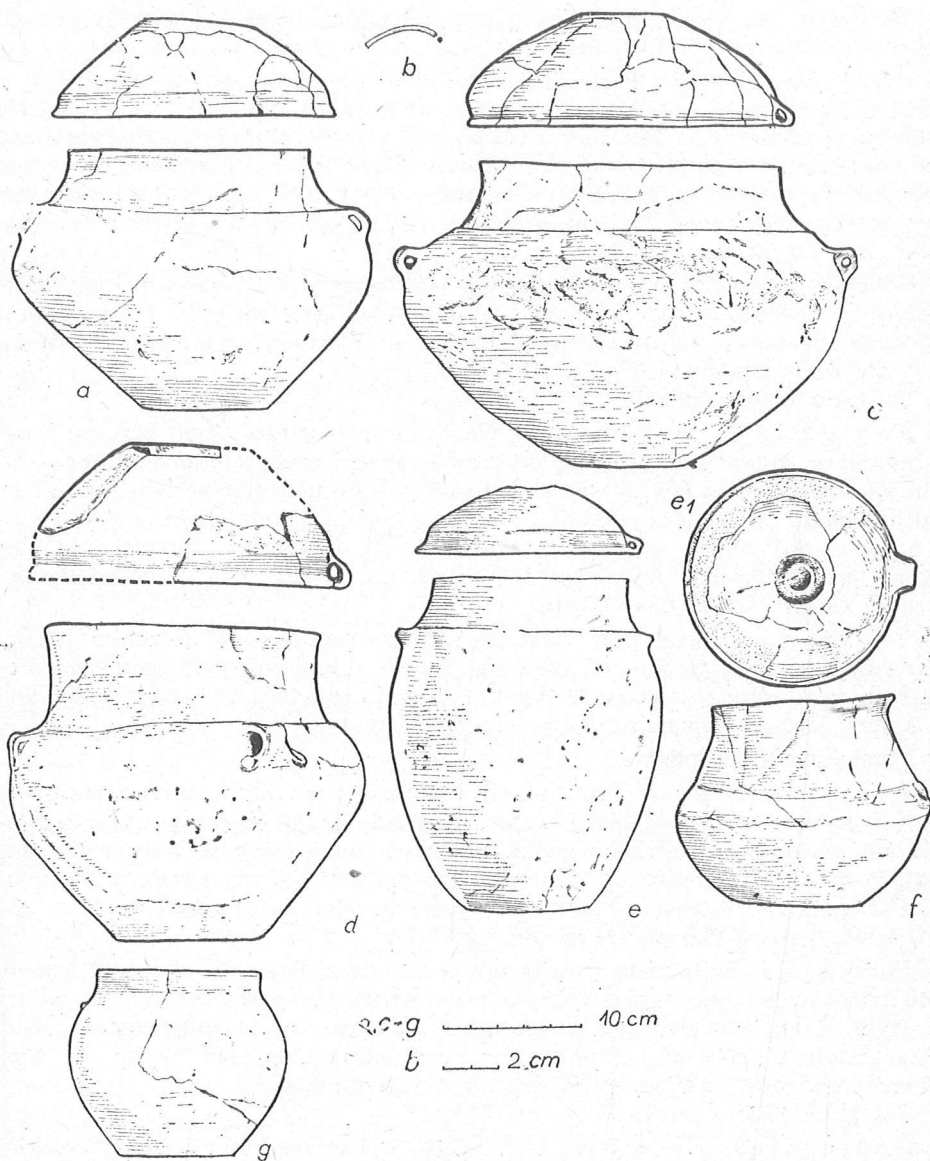

Ryc. 13. Kamierowo, gm. Skarszewy.
Grób skrzynkowy

Fig. 13. Kamierowo, Skarszewy parish.
Chest grave

Popielnica nr 1 (ryc. 14a). Naczynie szerokootworowe o dwustożkowym brzuścu z zaokrąglonym załomem i stożkowej szyjce, wyodrębnionej od brzuśca. Poniżej nasady szyjki znajdują się dwa szerokie taśmowate ucha. Dno płaskie. Powierzchnia gładzona, w części zniszczona, brunatna, miejscami szarobrunatna. Wymiary: wys. 19,5 cm, średn. otw. 19,5 cm, średn. brzuśca 25,5 cm, średn. dna 9,0 cm.

Pokrywą stanowiła misa ze słabym wgłębieniem pod krawędzią i płaskim dnem. Powierzchnia gładzona, w części zniszczona, barwy brunatnej, miejscami szarobrunatnej. Wymiary: wys. 7,0 cm, średn. otw. 20,5 cm, średn. dna 8,5 cm. Misa zachowała się w ok. 1/2.

Ryc. 14. Kamierowo, gm. Skarszewy. Materiał zabytkowy z grobu skrzynkowego: a — popielnica 1 z pokrywą; b — fragm. kolczyka brązowego z popielnicy 1; c — popielnica 2 z pokrywą; d — popielnica 3 z pokrywą; e — popielnica 4 z pokrywą; e₁ — dno misy nakrywającej popielnicę 4; f — popielnica 5; g — popielnica 6

Fig. 14. Kamierowo, Skarszewy parish. Relics from the chest grave: a — urn 1 with cover; b — fragment of a bronze ear-ring from urn 1; c — urn 2 with cover; d — urn with cover; e — urn 4 with cover; e₁ — bottom of bowl covering urn 4; f — urn 5; g — urn 6

Wewnątrz popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie i fragment kolczyka brązowego, dł. (po cięciu) 2,5 cm i grub. 0,2 cm (ryc. 14b).

Popielnica nr 2 (ryc. 14c). Naczynie szerokootworowe o baniastym brzuścu i stożkowej szyjce z wychyloną na zewnątrz krawędzią, słabo wyodrębnionej od brzuśca. Powyżej największej wydętości brzuśca znajdują się dwa szerokie, taśmowate ucha. Dno płaskie. Powierzchnia gładzona, brunatna. Naczynie wyklejono z licznych fragmentów, dno i część przydenną zrekonstruowano. Wymiary: wys. 22,0 cm, średn. otw. 22,5 cm, średn. brzuśca 31,5 cm, średn. dna 8,0 cm, szer. uch 3 cm.

Pokrywę stanowiła misa z wgłębieniem pod krawędzią i szerokim, pośrodku wklęsłym uchem, rozszerzającym się ku górze. Dno wklęsłe. Powierzchnia gładzona, brunatna, miejscami szarobrunatna. Wymiary: wys. 8,0 cm, średn. otw. 23,0 cm, średn. dna 6,0 cm, szer. ucha 3,0 cm.

Przepalone kości ludzkie.

Popielnica nr 3 (ryc. 14d). Naczynie o dwustożkowym brzuścu z zakrąglonym załomem i wysoką, stożkową szyjką, wyodrębnioną od brzuśca. Dno płaskie. Poniżej nasady szyjki umieszczone są niesymetrycznie 3 nie przebite ucha ze zwężeniem pośrodku i obustronnie pogrubionymi brzegami, które u dołu przechodzą w płaskie, owalne guzki. Powierzchnia starannie gładzona, jasnobrunatna. Wymiary: wys. 23,0 cm, średn. otw. 21,0 cm, średn. brzuśca 27,0 cm, średn. dna 11,5 cm.

Pokrywę stanowiła misa z wgłębieniem pod krawędzią i dość szerokim uchem. z szerokim, umieszczonym na krawędzi uchem z wklęśnięciem pośrodku. Powierzchnia gładzona, brunatna. Wymiary: średn. otw. ca 21,5 cm, średn. dna ca 9,0 cm. Misa zachowała się jedynie we fragmentach.

Przepalone kości ludzkie.

Popielnica nr 4 (ryc. 14e, e₁). Naczynie o smukłym, jajowatym brzuścu i wyodrębnionej, stożkowej szyjce. U nasady szyjki znajdują się dwa półowalne, poziomo umieszczone guzki, imitujące ucha (zachował się jeden guzek). Powierzchnia gładzona, brunatna. Dno płaskie. Naczynie zostało wyklejone z fragmentów i zrekonstruowane. Wymiary: wys. 24,5 cm, średn. otw. 15,0 cm, średn. brzuśca 19,0 cm, średn. dna 8,0—9,0 cm.

Pokrywę stanowiła misa z wgłębieniem pod krawędzią i dość szerokim uchem. Dno lekko wgłębione z plastycznym ornamentem w postaci kolistego zeberka (ryc. 14 e₁). Powierzchnia zewnętrzna gładzona, silnie zniszczona, czarna. Misa została wyklejona z fragmentów i uzupełniona gipsem. Wymiary: wys. 4,7 cm, średn. otw. 16,0 cm, średn. dna 3,5 cm, średn. ucha 1,8 cm.

Przepalone kości ludzkie.

Popielnica nr 5 (ryc. 14f). Dzban o baniastym brzuścu i wysokiej stożkowej szyjce o krawędzi wychylonej na zewnątrz. Dno płaskie. Ucho utracone. Powierzchnia gładzona, brunatna, miejscami szarobrunatna. Wymiary: wys. 16,5 cm, średn. otw. 11,5—13,0 cm, średn. brzuśca 16,0 cm, średn. dna 8,5 cm.

Przepalone kości ludzkie.

Popielnica nr 6 (ryc. 14g). Niewielkie, szerokootworowe naczynie o baniastym brzuścu i słabo wyodrębnionej, cylindrycznej szyjce. Poniżej szyjki, w górnej partii brzuśca — ślady dwóch utraconych uch. Dno płaskie. Powierzchnia gładzona, brunatna. Wymiary: wys. 14,0 cm, średn. otw. 12,0 cm, średn. brzuśca 15,5 cm, średn. dna 9,0 cm.

Przepalone kości ludzkie.

Ponadto, wśród kości wyrzuconych z grobu natrafiono na fragment sto-

pionego kółka żelaznego wraz z przyklepionymi kośćmi. Wymiary: średn. 3,7 cm, grub. 0,4 cm.

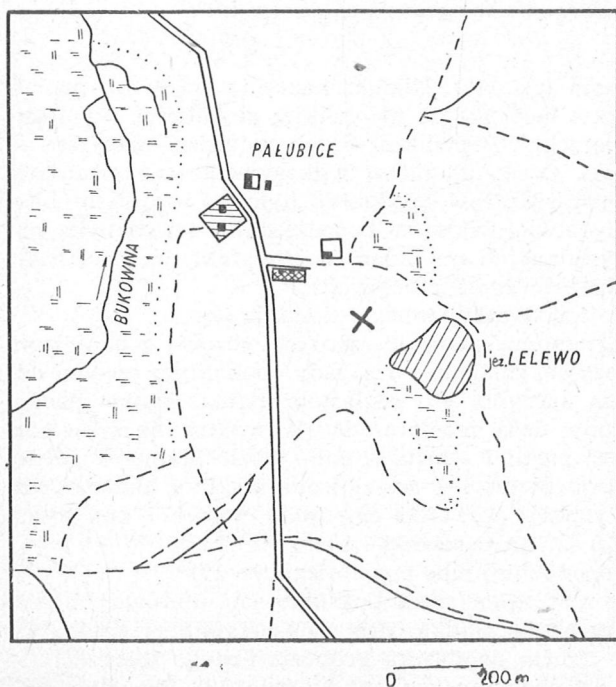
Grób ten, na podstawie form popielnic i pokryw (mis) datować można na wczesny i środkowy okres lateński. Materiał znajduje się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nr inw. 1975: 109. Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 6 XII 1976 r. cmentarzysko wpisane zostało do rejestru zabytków archeologicznych woj. gdańskiego pod nr 315/Archeol.

oprac. Janusz Podgórski

Pałubice, gm. Sierakowice

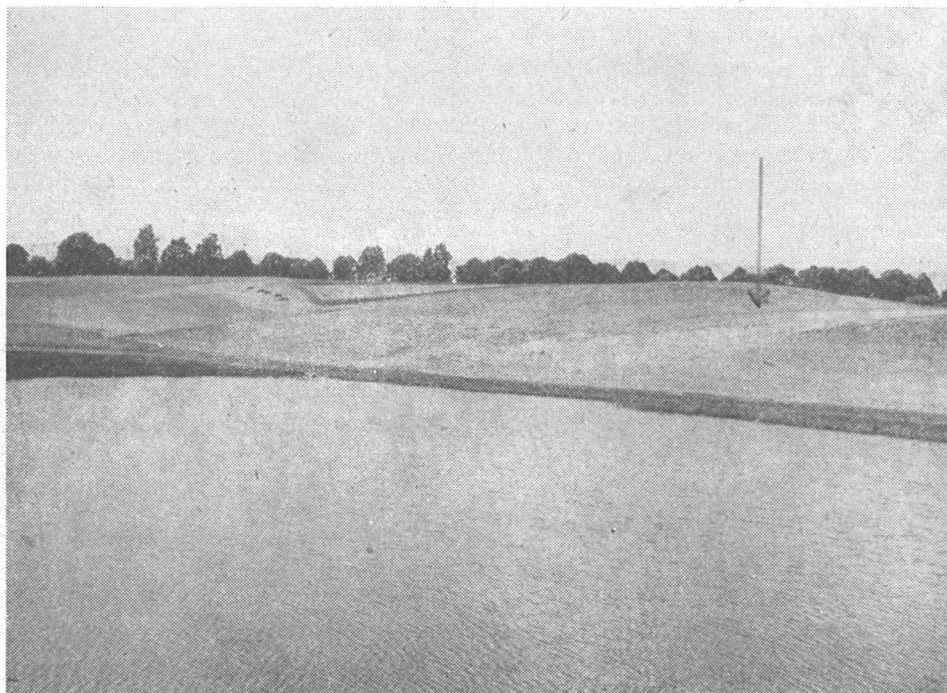
W końcu lutego 1975 r. Bogumił Bukowski, nauczyciel z Pałubic, powiadomił listownie Muzeum Narodowe w Gdańsku o odkryciu archeologicznym, dokonanym na polu rolnika Władysława Gojtowskiego, zamieszkałego w tejże wsi. W dniu 8 marca 1975 r. przeprowadziłem inspekcję miejsca odkrycia, w wyniku której ustaliłem, iż jesienią 1974 r. podczas orki traktorem rolnik natrafił na swym polu na skupisko ułamków ceramicznych i przepalone kości ludzkie.

Stanowisko znajduje się na niewielkim wzniesieniu, położonym na północno-zachodnim brzegu jez. Lelewo, około 250 m na południowy wschód od zabudowań właściciela (ryc. 15). Odkrycia dokonano na północno-wschodnim zbo-

Ryc. 15. Pałubice, gm. Sierakowice. Położenie cmentarzyska

Fig. 15. Pałubice, Sierakowice parish. Position of the cemetery

Ryc. 16. Pałubice, gm. Sierakowice. Widok od wschodu na cmentarzysko; strzałka oznacza miejsce odkrycia grobu

Fig. 16. Pałubice, Sierakowice parish. View of the cemetery from the east; the arrow marks the place where the grave was discovered

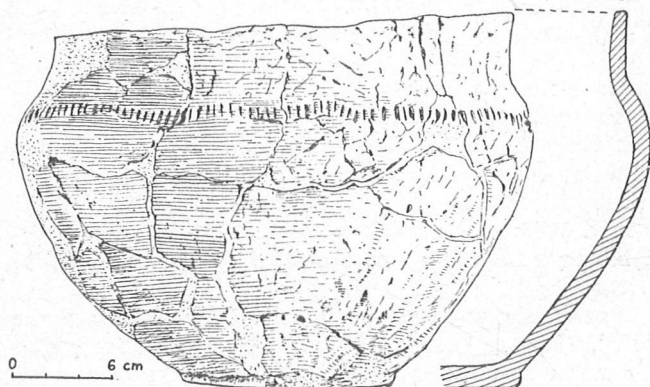
czu, poniżej szczytu wzniesienia (ryc. 16). Ułamki naczynia (zapewne popielnicy) i przepalone kości ludzkie zalegały na niewielkiej głębokości, wynoszącej około 20 cm poniżej powierzchni. Popielnica — jak twierdził odkrywca — nie była otoczona kamieniami. Część ułamków wykazywała zniekształcenia spowodowane wysoką temperaturą. Prawdopodobnie było to wynikiem bliskości paleniska, którego ślady stwierdziłem w bezpośrednim sąsiedztwie, powyżej pochówka. Za tym wytłumaczeniem przemawiałby fakt, iż deformacje wykazywały jedynie górne partie naczynia, od zewnątrz.

Na przekazane przez W. Gojtowskiego materiały składają się:

1. Zrekonstruowane z fragmentów naczynie szerokootworowe o baniastym brzuścu i stożkowej, niskiej szyjce, zdobionej u nasady dookolnym rzędem odciętych paznokci. Powierzchnia naczynia jest ceglastrobrunatna, szyjka gładka, natomiast brzusec wygładzony dość niestarannie. Wewnątrz naczynie ma barwę szarobrunatną w górnej partii i czarną u dołu. Część ułamków górnej partii naczynia jest spękana, porowata i zniekształcona wskutek oddziaływania wysokiej temperatury. Wymiary: wys. 22,5 cm, średn. otw. 27,0 cm, średn. brzuśca 30,5 cm, średn. dna 12,0 cm, grub. ścianki 1,1 cm.

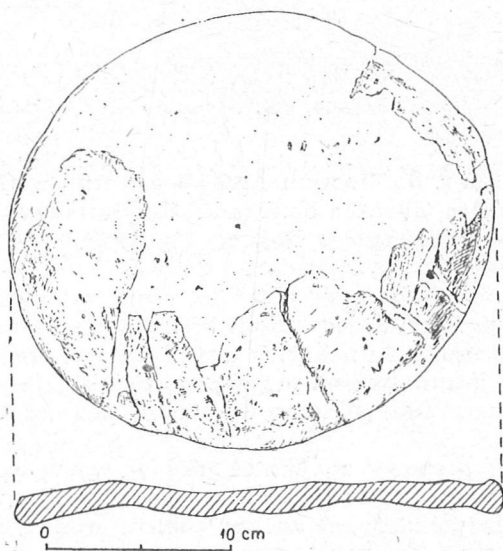
Naczynie to służyło najprawdopodobniej jako popielnica (ryc. 17).

2. Talerz gliniany, kolisty, z brzegiem nieco pogrubionym, nierównym, prostym lub półkolistym. Powierzchnia gładka, brunatna. Wymiary: średn. ok. 26,0 cm, grub. 1,1 cm. Gлина z dużą domieszką gruboziarnistego tłucznia. Talerz został zrekonstruowany z zachowanych ułamków (ryc. 18). Prawdopodob-

Ryc. 17. Pałubice,
gm. Sierakowice.
Popielnica

Fig. 17. Pałubice,
Sierakowice parish.
Urn

Ryc. 18. Pałubice, gm. Sierakowice. Talerz
gliniany

Fig. 18. Pałubice, Sierakowice parish. Clay
plate

nie służył jako podstawka popielnicy, mniejszy rozmiar niż średnica otworu naczynia oraz brak śladów oddziaływania temperatury przemawiają przeciwko ewentualności, iż talerz ten przykrywał popielnicę.

3. Ułamki grubościennego naczynia (grub. 1,3 cm) o powierzchni zewnętrznej schropowaczonej, obmazywanej palcami, szarobrunatnej; powierzchnia wewnętrzna gładka, brunatna. Powierzchnia zewnętrzna wykazuje zniekształcenia, spowodowane wysoką temperaturą. Być może popielnica przykryta była dużym fragmentem omawianego naczynia lub też służyło ono (w całości) jako klosz.

4. Fragmenty brzegu kubka (?) o powierzchni zewnętrznej gładkiej, szarobrunatnej, wewnętrznej — czarnej. Brzeg nieco wygięty na zewnątrz. Grub. ścianki 0,4 cm.

5. Przepalone kości ludzkie — niewielka ilość.

Sądząc z informacji uzyskanych od W. Gojtowskiego i z oględzin terenu, możemy stwierdzić, że materiały powyższe pochodzą ze zniszczonego grobu popielnicowego (za czym przemawiałby brak kamieni obwarowania), ewentualnie nakrytego kloszem. Zabytki znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nr inw. 1975: 114, nr kat. 1975: 120. Datować je można — ze względu na formę i barwę naczyń — na starszą fazę okresu halsztackiego (Hallstatt C).

Wzmianka o odkryciu ukazała się w dziale „Pomogli archeologom” kwartalnika „Z Otcłani Wieków”, 1976, z. 1, s. 70. Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 16 X 1976 r. cmentarzysko wraz ze znajdującą się na tym samym miejscu osadą otwartą z okresu wpływów rzymskich wpisane zostało do rejestru dóbr kultury woj. gdańskiego pod nr 293/Archeol.

oprac. Janusz Podgórski

Bojano, gm. Szemud

W dniu 7 maja 1973 r. do Muzeum Archeologicznego w Gdańsku wpłynęło zgłoszenie od mieszkańca Gdańska ob. Franciszka Bartkowskiego, informujące o odkryciu grobu skrzynkowego w Bojanie, gm. Szemud. Odkrycie nastąpiło w trakcie prac rolnych. Następnego dnia pracownicy Muzeum przeprowadzili badania ratownicze na zgłoszonym obiekcie. Grób zachował się w dobrym stanie, jedynie kamień nakrywający został odsunięty, a następnie ułożony ponownie na grobie. Po usunięciu nakrywy ukazały się we wnętrzu skrzyni grobowej 3 naczynia w znacznej części przysypane ziemią (ryc. 19). Pokrywy ich były uszkodzone. W narożniku północno-wschodnim pod nasypną ziemią kryło się kolejne naczynie.

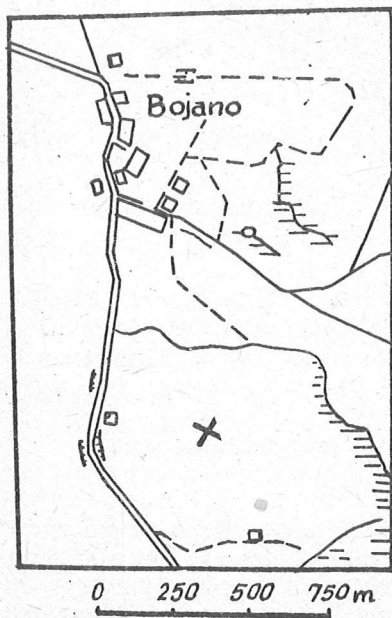
Opisywany obiekt grobowy znajdował się na wierzchołku niewielkiego wzniesienia i częściowo po jego południowej stronie, w strefie pofałdowanego terenu położonego na południe od wsi, w pobliżu szosy Bojano-Dobrzewino (ryc. 20). Pole, na którym wystąpił, stanowi własność sołtysa, ob. Grablowskiego, zamieszkałego w Bojanie. Grób miał w przybliżeniu kształt trapezu. Usytuowany był na osi N-S. Skrzynia grobowa była zbudowana z łupanych płyt kamiennych. Długość równoległych ścian grobu północnej i południowej wynosiła 66 cm i 44 cm. Nakryty został jedną dużą, płaską płytą. Dla wyrównania jej poziomu użyto kilku małych płaskich płytek. Wewnątrz skrzyni grobowej umieszczono cztery popielnice, zwarcie ustawione w północnej i środkowej jej części (ryc. 21). Dno grobu zostało wyłożone małymi kamieniami polnymi.

Popielnica nr 1 — naczynie o baniastym brzuścu i dosyć wysokiej, stożkowatej szyjce, wyodrębnionej od brzuśca płytką bruzdą. Krawędź jest odchylona na zewnątrz, dno płaskie, wyodrębnione. U nasady szyjki umieszczono dwa kolankowate uszka, z których jedno uległo uszkodzeniu. W każdym uchu tkwił pierwotnie kołczyk z nanizanymi paciorkami bursztynowymi w liczbie 3 i 4 sztuk. Powierzchnia jest starannie gładzona z lekkim połyskiem barwy brunatno-ceglastej. Wymiary: wys. 25 cm, średn. otworu 14,8 cm, średn.

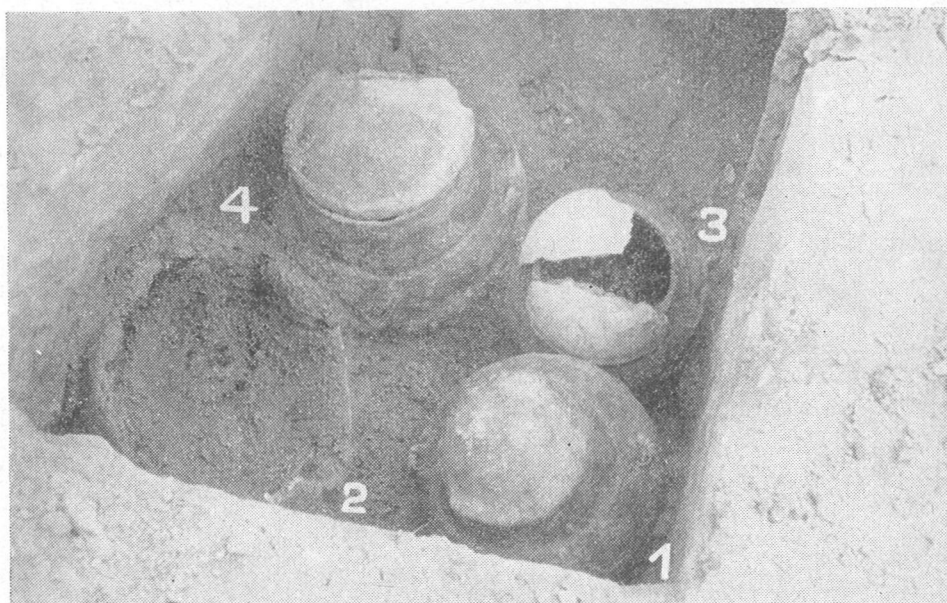
Ryc. 19. Bojano, gm. Szemud. Grób nr 1, widok wnętrza grobu po zdjęciu pokrywy — ujęcie od południa

Fig. 19. Bojano, Szemud parish. Grave No. 1, view of the interior of the grave after removal of the cover — taken from the south

Ryc. 20. Bojano, gm. Szemud. Położenie stanowiska. X — miejsce znalezienia grobu

Fig. 20. Bojano, Szemud parish. Site situation. X — point where the grave was found

Ryc. 21. Bojano, gm. Szemud. Grób nr 1, widok wnętrza grobu z 4 popielnicami — ujęcie od północy

Fig. 21. Bojano, Szemud parish. Grave No. 1, view of the interior of a grave with 4 urns — taken from the north

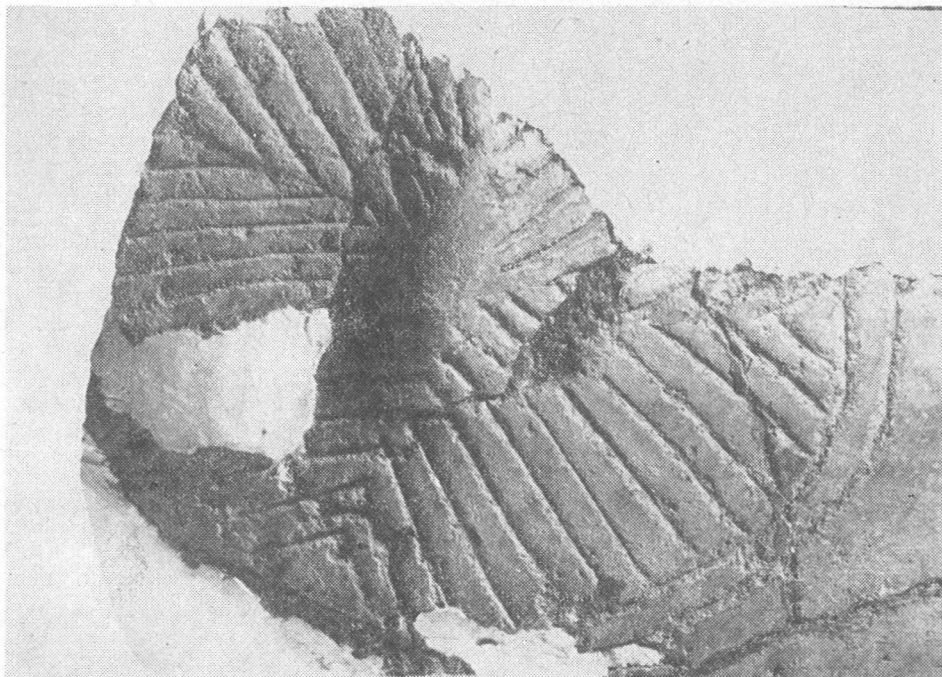
Ryc. 22. Bojano, gm. Szemud. Grób nr 1, Popielnica nr 1 wraz z pokrywą

Fig. 22. Bojano, Szemud parish. Grave No. 1, urn No. 1, with cover

brzuśca 24,5 cm, średn. dna 9,8 cm (ryc. 22). Popielnicę nakrywała pokrywa czapkowata z cylindryczną zakładką. Powierzchnia jej jest również starannie gładzona, o barwie brunatnej. Pokrywa jest zdobiona 4 parami płytko rytymi linii w układzie nieregularnym, zbiegających się na jej wierzchołku. Wymiary:

wys. 5,2 cm, średn. 14,3 cm, średn. zakładki 11,3 cm. Wewnątrz popielnicy złożono przepalone kości ludzkie.

Popielnica nr 2 — duży fragment baniastego naczynia. Powierzchnia w górnej części gładzona, w dolnej schropowacona, barwy szarobrunatnej. Na największej wydętości brzuśca znajduje się ornament złożony z 3 równoległych linii, zapewne wyobrażających pas. Powyżej, w lewej części — rysunek kolistej tarczy, obwiedziony dookoła 2 liniami, wewnątrz wypełniony wsuwanymi kątami. Wszystkie linie są głęboko ryte. Pośrodku tarczy umieszczono plastyczny, owalny guzek nie zdobiony, przedstawiający umbo (ryc. 23). Wewnątrz popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie.

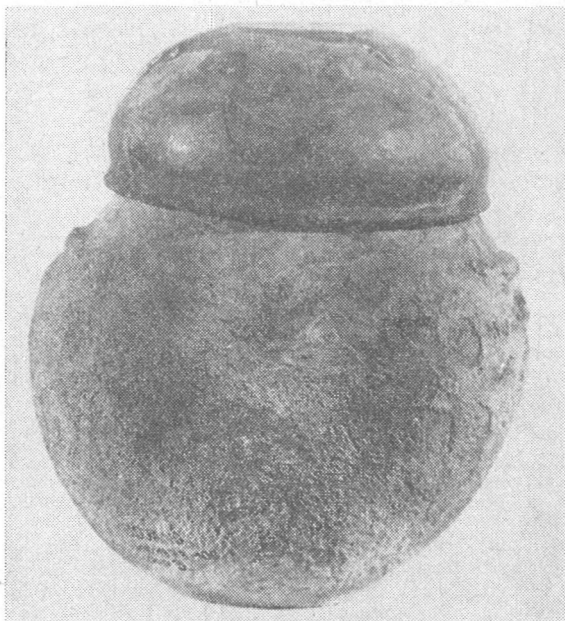

Ryc. 23. Bojano, gm. Szemud. Grób nr 1, fragment popielnicy nr 2 zdobionej rysunkiem tarczy

Fig. 23. Bojano, Szemud parish. Grave No. 1, fragment of urn No. 2, decorated with the drawing of a shield

Popielnica nr 3 — naczynie kształtu jajowatego ze stożkową szyjką i krawędzią wychyloną na zewnątrz. Powierzchnia szyjki jest gładzona, brzuśca natomiast — schropowacona. Barwa szarobrunatna. Ślady po dwu utraconych uchach. Wymiary: wys. 20,4 cm, średn. otworu 15,5 cm, średn. brzuśca 22,3 cm, średn. dna 10,5 cm (ryc. 24). Popielnica była przykryta misą o baniastym kształcie, przewężonej szyjce i zgrubionej, odchylonej na zewnątrz krawędzi. Dno jest płaskie nie wyodrębnione. Powierzchnia ma barwę szarobrunatną. Wymiary: wys. 7,3—8,0 cm, średn. otworu 17,2 cm, średn. dna 6,8 cm. Wewnątrz popielnicy złożono przepalone kości ludzkie.

Popielnica nr 4 — naczynie o baniastym brzuścu i dosyć wysokiej, stożkowej szyjce, wyodrębnionej od brzuśca płytko rytą bruzdą. Dno jest płaskie, słabo wyodrębnione. Szyjka oraz górna część brzuśca gładzona, na-

Ryc. 24. Bojano, gm. Szemud.
Grób nr 1, popielnica nr 3
z nakrywającą ją misą

Fig. 24. Bojano, Szemud parish.
Grave No. 1, urn No. 3
'with covering bowl

Ryc. 25. Bojano, gm. Szemud.
Grób nr 1, popielnica nr 4
wraz z pokrywą

Fig. 25. Bojano, Szemud parish.
Grave No. 1, urn No. 4
with cover

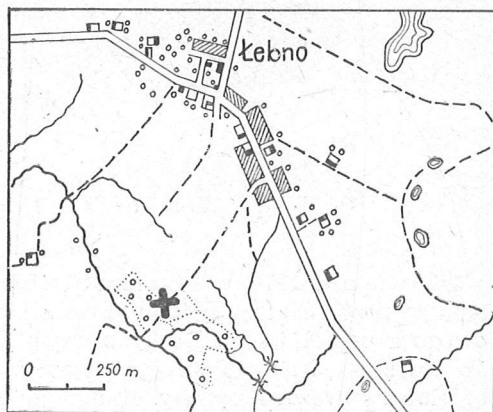
tomiast pozostała część brzuśca schropowacona. Powierzchnia ma barwę szarobrunatną. Wymiary: wys. 25,0—28,8 cm, średn. otworu 18 cm, średn. brzuśca 30 cm, średn. dna 11 cm. (ryc. 25). Popielnicę nakrywała pokrywa w kształcie wycinka kuli z nieznacznie zaznaczonym zagłębieniem na wierzchołku. Krawędź jest wyodrębniona za pomocą szerokiej bruzdy, zakładka utracona. Wymiary: wys. 5 cm, średn. 19,7 cm. W popielnicy złożono przepalone kości ludzkie.

Materiał ceramiczny z opisywanego grobu datowano na wczesny i środkowy okres lateński. Reprezentuje on typowe dla kultury wschodniopomorskiej formy ceramiczne. Stanowi własność Muzeum Archeologicznego w Gdańsku — nr inw. 1973: 108.

oprac. Jerzy Szwed

Łebno, gm. Szemud, stan. 3

Włodzimierz Piechocki — student archeologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu przekazał Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku popielnicę twarzową z pokrywą, pochodzącą z grobu skrzynkowego, odkrytego w żwirowni położonej po prawej stronie szosy Łebno-Luzino, w odległości 1 km od Łebna (ryc. 26). Obiekt jest obecnie nie użytkowany i porośnięty lasem sosnowym.

Ryc. 26. Łebno, gm. Szemud, stan. 3. Położenie stanowiska

Fig. 26. Łebno, Szemud parish, site 3, Site situation

Popielnica ma baniasty brzusiec i dość wysoką, stożkową szyjkę, na której wymodelowana została schematyczna twarz ludzka, składająca się z nosa i potrójnie przekłutych uszu. W otworach tkwią resztki żelaznych kolczyków. Powierzchnia naczynia jest gładzona, lekko lśniąca, barwy brunatnej. Wymiary: wys. 23,5 cm, średn. otw. 11,7 cm, średn. brzuśca 23,8 cm, dno 9,5 cm. Popielnicę przykrywa czapkowata pokrywa z dołkiem na wierzchołku, zaopatrzona w szczątkową zakładkę. Powierzchnia gładzona, barwy brunatnej. Wymiary: wys. 4,6 cm, średn. 12,4 cm, średn. zakładki 7,2 cm (ryc. 27).

Popielnicę wypełniały przepalone kości ludzkie; wśród nich znaleziono kilka fragmentów silnie przepalonych ozdób z drutu brązowego, prawdopodobnie kolczyków.

Opisane naczynie jest charakterystycznym egzemplarzem kultury wschodniopomorskiej i może być datowane na koniec okresu Hallstatt D. Stanowi ono własność Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i jest zainwentaryzowane pod nr 1974: 63.

oprac. Barbara Wiącek

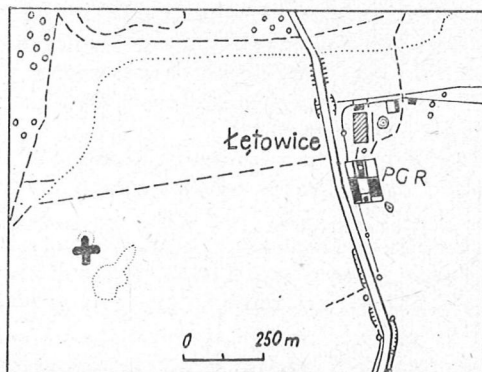

Ryc. 27. Łebno, gm. Szemud. Popielnica twarzowa ze szczątkowo zachowanymi kolczykami żelaznymi

Fig. 27. Łebno, Szemud parish. Face urn with remnants of iron ear-rings

Łętowice, gm. Krokowa, stan. 2

W kwietniu 1974 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku zostało powiadomione przez Stację Hodowli Roślin w Krokowej o odkryciu grobu skrzynkowego z popielnicami. Na grób natrafił w trakcie orki pracownik Stacji — Jan Smektała, który ze skrzyni wyciągnął dwie fragmentarycznie zachowane popielnice i brązowe ozdoby. Kamienne płyty zostały usunięte, a miejsce znaleziska zaorane. Przybyła na badania ekipa muzealna w składzie: mgr B. Wiącek, D. Rudnicka i K. Dampz, wyeksplorowała pozostałość po grobie, uzyskując ułamki dalszych popielnic, fragmenty pokryw i wysypane z naczyń przepalone kości ludzkie przemieszane z ziemią i ceramiką.

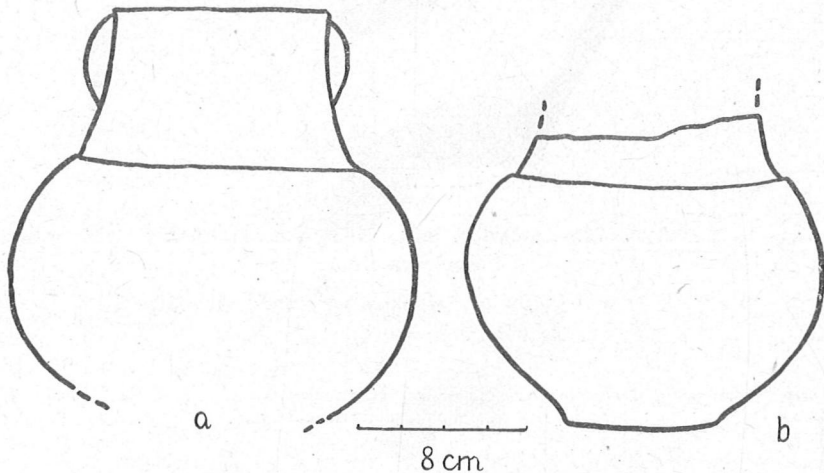

Ryc. 28. Łętowice, gm. Krokowa, stan. 2. Położenie stanowiska

Fig. 28. Łętowice, Krokowo parish, site 2. Site situation

Stanowisko, gdzie znajdowało się cmentarzysko, usytuowane jest na zachodnim stoku nieznacznego wzniesienia, tuż przy małym, niskim pagórku porośniętym kępą drzew i krzewami. Miejsce to odległe jest około 250 m na wschód od drogi polnej łączącej Goszczyno z gospodarstwem zwanym „Szary Dwór” i około 100 m na południe od drogi wiodącej do Łętowic (ryc. 28). Pole stanowi własność wzmiankowanej Stacji Hodowli Roślin.

Popielnica nr 1 — twarzowa o kulistym brzuścu i wysokiej, wyodrębnionej szyjce, na której zachowała się para wymodelowanych, nie przełutych uszu. Pozostała część twarzy, tak jak i dolna partia naczynia, uległa zniszczeniu. Powierzchnia gładzona, barwa jasno-brunatna. Wymiary: wys zachowana 18,5 cm, średn. otworu 9,6 cm, średn. brzuśca 19,2 cm (ryc. 29a).

Ryc. 29. Łętowice, gm. Krokowa, stan. 2. Popielnice nr 1 i 2

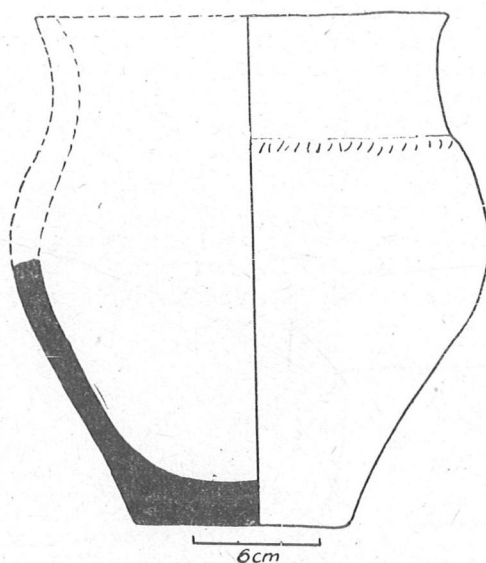
Fig. 29. Łętowice, Krokowo parish, site 2. Urns Nos. 1 and 2

Popielnica nr 2 o kształcie zbliżonym do naczynia nr 1. Górna część garnka nie zachowała się. Powierzchnia gładzona, barwa jasnobrunatna. Wymiary: wys. zachowana 14,0 cm, średn. brzuśca 18,4 cm, średn. dna 9,0 cm (ryc. 29b).

Popielnica nr 3 o jajowatym brzuścu, dość wysokiej, cylindrycznej szyjce, zakończonej lekko wychyloną krawędzią. Nasadę szyjki obiega pojedyncze pasmo składające się ze skośnych kreseczek. Powierzchnia gładzona, barwa jasnobrunatna. Naczynie zostało zrekonstruowane z ułamków. Wymiary: wys. 24,0 cm, średn. otw. 19,0 cm, średn. brzuśca 22,6 cm, średn. dna 10,0 cm (ryc. 30).

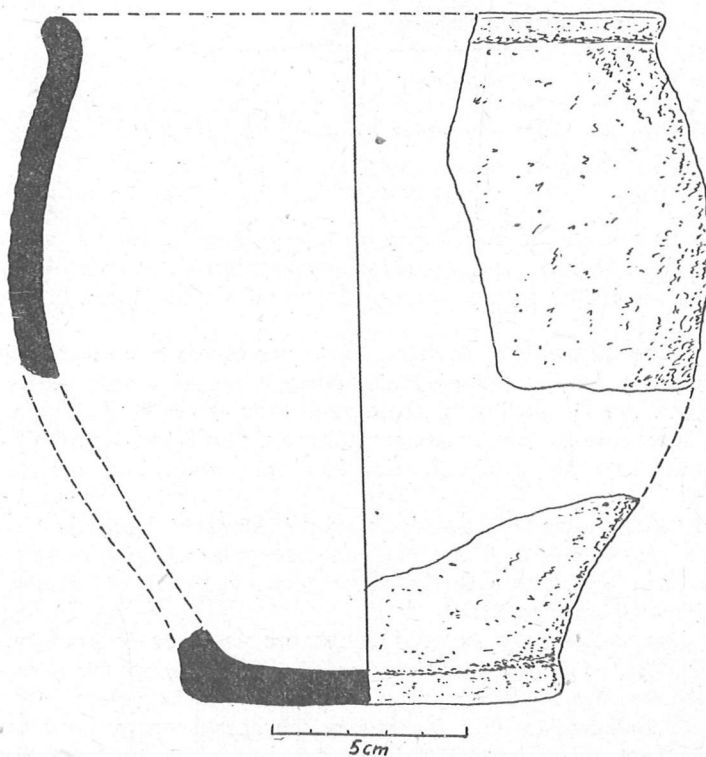
Popielnica nr 4 zachowana fragmentarycznie, kształtu beczułkowatego, o lekko wychylonej krawędzi. Powierzchnia naczynia schropowana, barwa brunatna. Wymiary: wys. około 18 cm, średn. otw. około 16 cm, średn. brzuśca około 18 cm, dno 10,0 cm (ryc. 31).

Z pozostałych popielnic zachowały się mało charakterystyczne fragmenty, nie pozwalające na zrekonstruowanie kształtu naczyń. Wśród ułamków ceramiki znajdowała się stożkowata krawędź z lekko wychylonym brzegiem, zdobiona u nasady pasmem dookołnych linii, fragmenty schropowanego brzuśca i płaskie dno o średn. 11,0 cm.

Ryc. 30. Łętowice, gm. Krokowa, stan. 2.
Popielnica nr 3

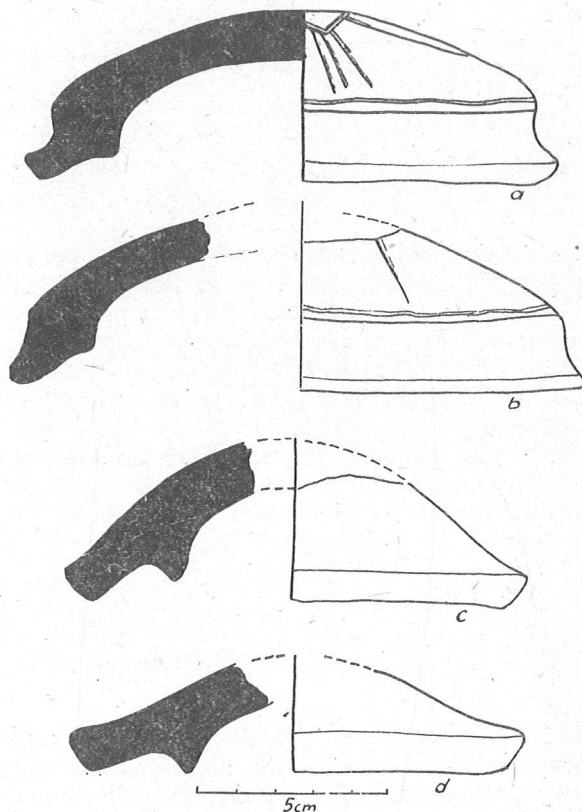
Fig. 30. Łętowice, Krokowo parish, site 2.
Urn No. 3

Ryc. 31. Łętowice,
gm. Krokowa, stan.
2. Popielnica nr 4

Fig. 31. Łętowice,
Krokowo parish, site
2. Urn No. 4

Pokrywa nr 1 — czapkowata, zachowana fragmentarycznie, z niską zakładką, zdobiona głęboko rytym ornamentem w postaci czworokąta lub wielokąta otaczającego płaski wierzchołek, od którego rozchodzą się promienie grupy kresek, oraz dookołnej bruzdy obiegającej załom pokryw. Powierzchnia gładzona, barwa brunatna. Wymiary: wys. około 4,5 cm, średn. około 14 cm, średn. otw. około 10 cm (ryc. 32a).

Ryc. 32. Łętowice, gm. Krokowa, stan. 2. Pokrywy czapkowate

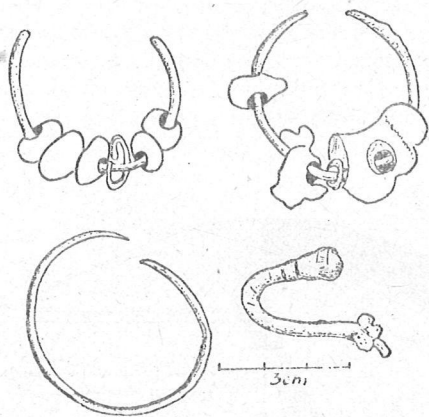
Fig. 32. Łętowice, Krokowo parish, site 2. Cap-like covers

Pokrywa nr 2 — czapkowata, zachowana fragmentarycznie, z niską zakładką. Zdobiona jest ornamentem w postaci bruzdy obiegającej załom i pojedynczych linii rozchodzących się promienście od wierzchołka. Powierzchnia gładzona, barwa szarobrunatna. Wymiary: wys. około 5 cm, średn. 15,0 cm, średn. otw. 10,8 cm (ryc. 32b).

Pokrywa nr 3 — czapkowata, zrekonstruowana z ułamków, w kształcie wycinka kuli, o słabo wyodrębnionej krawędzi. Powierzchnia gładzona, barwa jasnobrunatna. Wymiary: wys. około 4 cm, średn. 12,0 cm, średn. otw. 6,0 cm (ryc. 32c).

Pokrywa nr 4 — czapkowata, zrekonstruowana z ułamków, w kształcie wycinka kuli, z niską zakładką. Powierzchnia gładzona, barwa jasnobrunatna, powierzchnia gładzona. Wymiary: wys. około 3 cm, średn. 12,0 cm, średn. otw. 6,0 cm (ryc. 32d).

W skład inwentarza grobowego wchodziły ponadto następujące ozdoby (ryc. 33): kolczyk brązowy o ułamanych końcach, z nanizanymi 4 paciorkami

Ryc. 33. Łętowice, gm. Krokowa, stan. 2, Brązowe kolczyki z paciorkami ze szkła i bursztynu oraz fragment brązowej szpili z łabędzią szyjką

Fig. 33. Łętowice, Krokowo parish, site 2. Bronze ear-rings with glass and amber beads, also a fragment of a bronze pin with a swan-neck

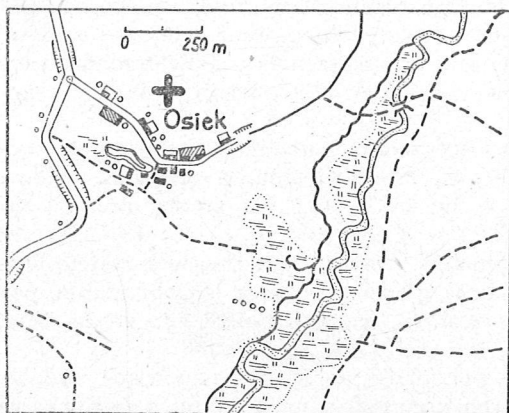
szklanymi i kółeczkiem z drutu; kolczyk brązowy ze stopionymi 5 paciorkami szklanymi i kółeczkiem z drutu; kolczyk brązowy z ostrymi końcami i dalsze 3 fragmenty tejże ozdoby; fragment przepalanej wtórnie w ogniu szpili brązowej o łabędziej szyjce, zakończonej dwustożkowatą, zaokrągloną główką, poniżej której zaobserwować można dekorację ozdoby w postaci poprzecznych żłobków; 2 fragmenty silnie przepalonego bliżej nie określonego przedmiotu żelaznego.

Zabytki stanowią własność Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i są zainwentaryzowane pod nr 1974: 10. Odkryte wyroby są charakterystyczne dla kultury wschodniopomorskiej we wczesnym i środkowym okresie lateńskim.

oprac. Barbara Więcek

• Osiek, gm. Linia

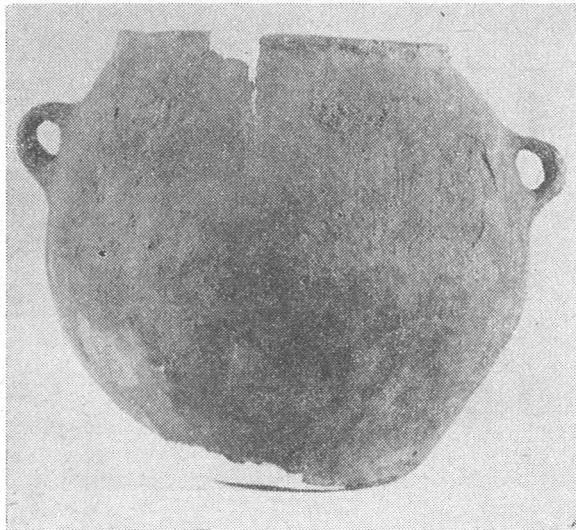
Następnym darem Włodzimierza Piechockiego ofiarowanym Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku jest popielnica pochodząca z grobu skrzynkowego kultury wschodniopomorskiej. Obiekt usytuowany był na polu W. Bładowskiego, położonym na północny wschód od zabudowań (ryc. 34). Przekazany eksponat

Ryc. 34. Osiek, gm. Linia. Położenie stanowiska

Fig. 34. Osiek, Linia parish. Site situation

to niezbyt foremne naczynie kształtu jajowatego z dwoma taśmowatymi uchami, osadzonymi nieco powyżej największej wydętości brzuśca. Powierzchnia garnka, barwy brunatnej, została niestarannie wygładzona. Wymiary: wys. 26,5 cm, średn. otw. 18,0 cm—19,9 cm, średn. brzuśca 28,0 cm, średn. dna 11,2 cm (ryc. 35).

Ryc. 35. Osiek, gm. Linia.
Popielnica

Fig. 35. Osiek, Linia parish.
Urn

Popielnicę datować należy na wczesny i środkowy okres lateński. Zabytek został zainwentaryzowany pod nr 1974: 62.

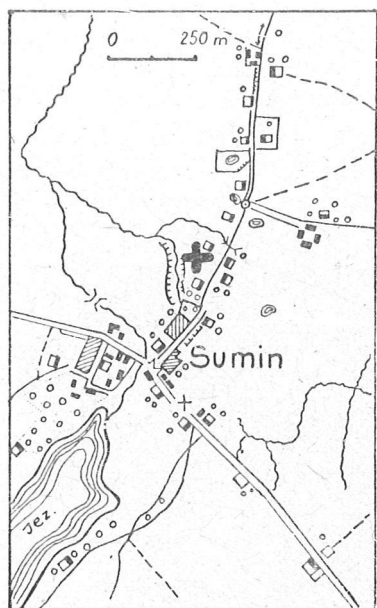
oprac. Barbara Wiącek

Sumin, gm. Starogard Gdański, stan. 1

Dnia 18 II 1973 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku przeprowadziło prace ratownicze na polu należącym do Leona Bukowskiego, usytuowanym między domami mieszkalnymi W. Pniewskiego i L. Bukowskiego — po prawej stronie drogi prowadzącej z Rokocina do Sumina (ryc. 36), gdzie odkryto grób skrzynkowy. W badaniach brali udział dr L.J. Łuka, mgr M. Pietrzak oraz E. Falkowski z Wydziału Oświaty i Wychowania oraz Kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Starogardzie Gdańskim.

Grób został całkowicie zniszczony w czasie prac polowych (ryc. 37). Inwentarz jego pierwotnie stanowiły trzy lub cztery popielnice nakryte pokrywami, zachowane, prócz jednej, w stanie szczątkowym. Przepalone kości ludzkie wypełniające naczynia zostały wysypane i przemieszane. W jednej z popielnic znajdowała się przepalona szpila żelazna.

1. Baniasta, szerokootworowa popielnica o wyodrębnionej, gładzonej szyjce i schropowaconym brzuścu. U nasady szyjki zachowała się para płaskich guzów. Barwa naczynia brunatna. Wymiary: wys. 25,5 cm, średn. otw. 18,5 cm, średn. brzuśca 28,5 cm, średn. dna 10 cm (ryc. 38).

Ryc. 36. Sumin, gm. Starogard Gdański, stan. 1.
Położenie stanowiska

Fig. 36. Sumin, Starogard Gdański parish, site
1. Site situation

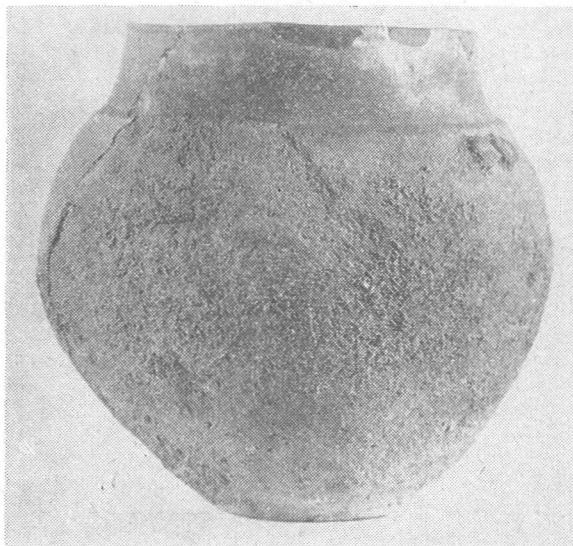

Ryc. 37. Sumin, gm. Starogard Gdański. Zniszczony grób skrzynkowy

Fig. 37. Sumin, Starogard Gdański parish. Damaged chest grave

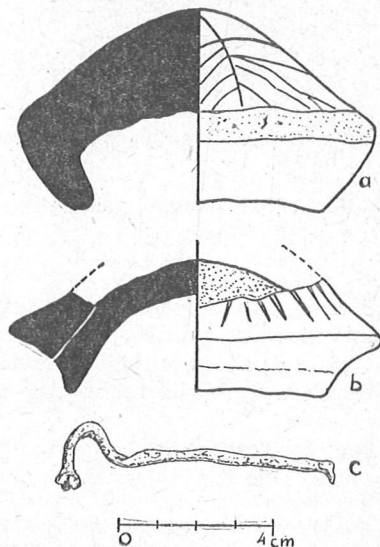
Ryc. 38. Sumin, gm. Starogard Gdański. Jedna z zachowanych popielnic

Fig. 38. Sumin, Starogard Gdański parish. One of the surviving urns

2. Ułamki kilku popielnic, wśród których wyróżnić można gładzone krawędzie naczyń o lekko wychylonych brzegach, części przydenne dwóch garnków o schropowanej powierzchni barwy brunatnej oraz małe fragmenty popielnicy o lekko lśniącej powierzchni, barwy czarnej, zdobione ornamentem jodełkowym.

3. Pokrywa czapkowata, częściowo uszkodzona, o nie wyodrębnionej, stożkowatej zakładce, zdobiona na powierzchni czterema krzyżującymi się gałązkami jodełki, wykonanymi głęboką linią. W rytach zachowały się resztki inkrustacji. Ścianki pokrywy są grube, od wewnątrz niestarannie zagładane, z widocznymi śladami odcisków palców. Powierzchnia gładzona, barwa brunatna. Wymiary: wys. 5,0 cm, średn. 9,0 cm, średn. zakładki 6,6 cm (ryc. 39a).

Ryc. 39. Sumin, gm. Starogard Gdański. Pokrywy czapkowate zachowane w stanie szczątkowym i szpila żelazna z łabędzią szyjką

Fig. 39. Sumin, Starogard Gdański parish. Vestiges of cap-like covers and iron pin with swan-neck

4. Fragmenty czapkowatej pokrywy ze słabo wyodrębnioną zakładką, zdobionej na powierzchni ornamentem rytym w postaci promieniście rozchodzących się linii. Powierzchnia gładzona, barwa brunatna. Pokrywa zachowała się w złym stanie. Wymiary: wys. zachowana 3,3 cm, średn. około 10 cm, średn. zakładki 6,8 cm (ryc. 39b).

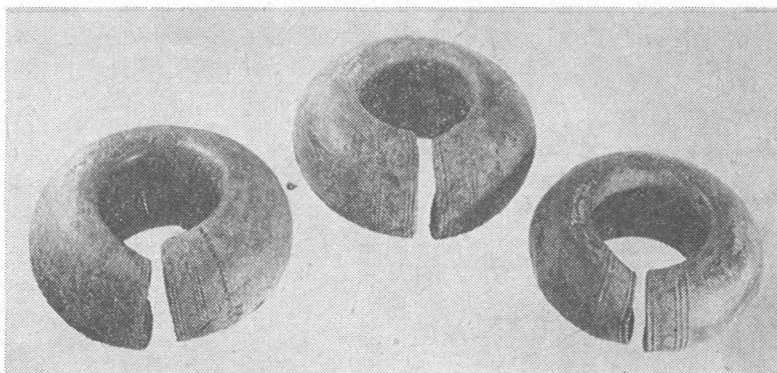
5. Fragmentarycznie zachowana szpila żelazna z łabędzią szyjką, przepalona w ogniu. Zachowana dł. 7,5 cm (ryc. 39c).

Uratowane od zniszczenia wyposażenie grobu zostało zainwentaryzowane pod nr 1973: 106. Formy ceramiki pozwalają datować grób na wczesny i środkowy okres lateński kultury wschodniopomorskiej. Wyniki badań powierzchniowych przeprowadzonych na omawianym stanowisku wskazują, że na polu powinny znajdować się dalsze groby, usytuowane w kierunku południowo-zachodnim od odkrytego obiektu.

oprac. *Barbara Wiącek*

Trąbki Wielkie, gm. loco

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku uzyskało 3 otwarte nagolenniki (ryc. 40), pochodzące ze znanego w literaturze¹ brązowego skarbu — odkrytego w

Ryc. 40. Trąbki Wielkie, gm. loco. Trzy brązowe nagolenniki pochodzące ze skarbu odkrytego w 1888r. —

Fig. 40. Trąbki Wielkie, same parish. Three bronze shin-guards from the treasure discovered in 1888

1888 r. — składającego się z 5 tego typu okazów i fragmentów 3 naszyjników. Wzmiankowane wyroby zdobione są na końcach grupami poprzecznych żeberrek, pokrytych skośnymi kresczkami, oraz równoległymi do nich rzędami kolistych wypukłości rozmieszczonych na każdej ozdobie w nieco innym układzie.

Na pierwszym nagolenniku występują na obu końcach po dwie grupy żeberrek obramowanych po zewnętrznej stronie pojedynczymi pasmami kolistych

¹ Wykaz literatury dotyczącej wzmiankowanego skarbu podaje L.J. Łuka, *Kultura wschodniopomorska na Pomorzu Gdańskim*, t. I, s. 399, 400.

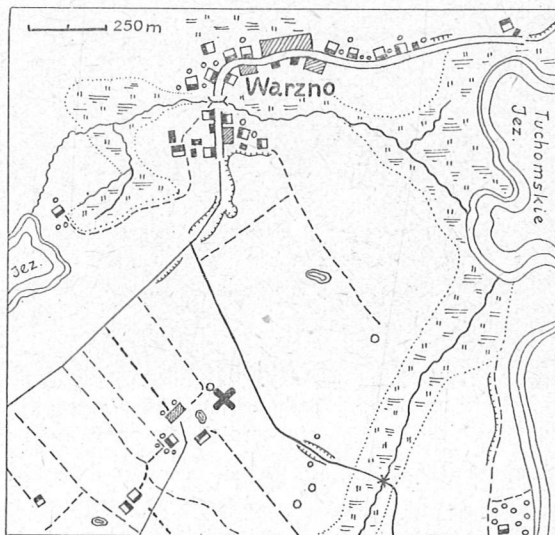
wypukłości. Wymiary: wys. 9,0 cm, średn. 18,5 cm, średn. otw. 8,4 cm. Ornament na nagolenniku drugim składa się z rzędu kolistych wypukłości, ułożonych na przemian z grupami żeberk. Wymiary: wys. 9,5 cm, średn. 19,5 cm, średn. otw. 8,8 cm. Trzeci okaz zdobiony jest wyłącznie podwójnymi grupami żeberk. Wymiary: wys. 7,0 cm, średn. 17,0 cm, średn. otw. 8,5 cm.

Nabycie omówionych nagolenników powiększyło zbiory Muzeum Archeologicznego do czterech egzemplarzy z wzmiankowanego skarbu z Trąbek Wielkich — wyrobów tak charakterystycznych dla kultury wschodniopomorskiej z okresu Hallstatt D. Ekspozaty zostały zainwentaryzowane pod nr 1974: 13.

oprac. Barbara Wiącek

Warzno, gm. Szemud

Franciszek Borkowski z Warzna przekazał w darze Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku kolczyki brązowe pochodzące z grobu skrzynkowego, odkrytego na wzniesieniu położonym między drogami prowadzącymi z Warzna do Cieczewa i Warzenka, około 1 km na południe od wsi Warzno i około 1 km na północny zachód od Warzenka oraz 0,9 km na północny wschód od wzniesienia 207,7 — na polu J. Stuby (ryc. 41).

Ryc. 41. Warzno, gm. Szemud.
Położenie stanowiska

Fig. 41. Warzno, Szemud parish.
Site situation

Kolczyki w czterech przypadkach zdobione były cienkimi, trójkątnymi wisiorkami, zawieszonymi na małych kółeczkach — na jeden z nich nanizano dodatkowo bursztynowy paciorek. Następny z kolczyków ma nałożoną żelazną spiralę, po której bokach znajdują się 2 gliniane paciorki. Jedna ze wzmiankowanych ozdób tkwiła we fragmentarycznie zachowanym uchu popielnicy twarzowej. W zespole ozdób jest także rozłupany paciorek bursztynowy i fragment trójkątnego wisiorka (ryc. 42).

Ryc. 42. Warzno, gm. Szemud. Brązowe kolczyki dekorowane wisiorkami oraz paciorkami bursztynowymi i glinianymi

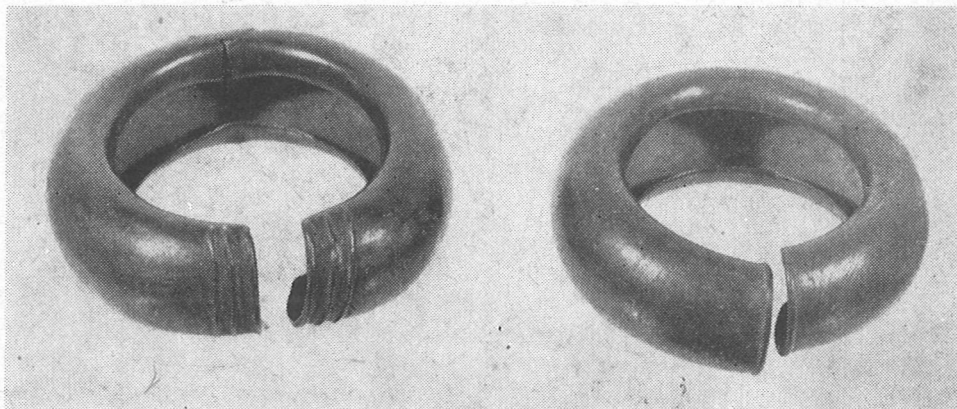
Fig. 42. Warzno, Szemud parish. Bronze ear-rings adorned with pendants, as well as amber and clay beads

Omawiane kolczyki należą do ozdób powszechnie występujących w kulturze wschodniopomorskiej w okresie Hallstatt D. Zostały zainwentaryzowane pod nr 1974: 123.

oprac. Barbara Wiącek

Żarnowiec, gm. Krokowa

Dalszym nabytkiem pochodzącym ze skarbu odkrytego w 1874 r. na dnie Jeziora Żarnowieckiego¹ są 2 brązowe, puste w środku nagołenniki, zdobione na końcach poprzecznymi żeberkami (ryc. 43). Okaz pierwszy, o wymia-

Ryc. 43. Żarnowiec, gm. Krokowa. Brązowe nagołenniki dekorowane żeberkami

Fig. 43. Żarnowiec, Krokowa parish. Bronze shin-guards with ribbed ornamentation

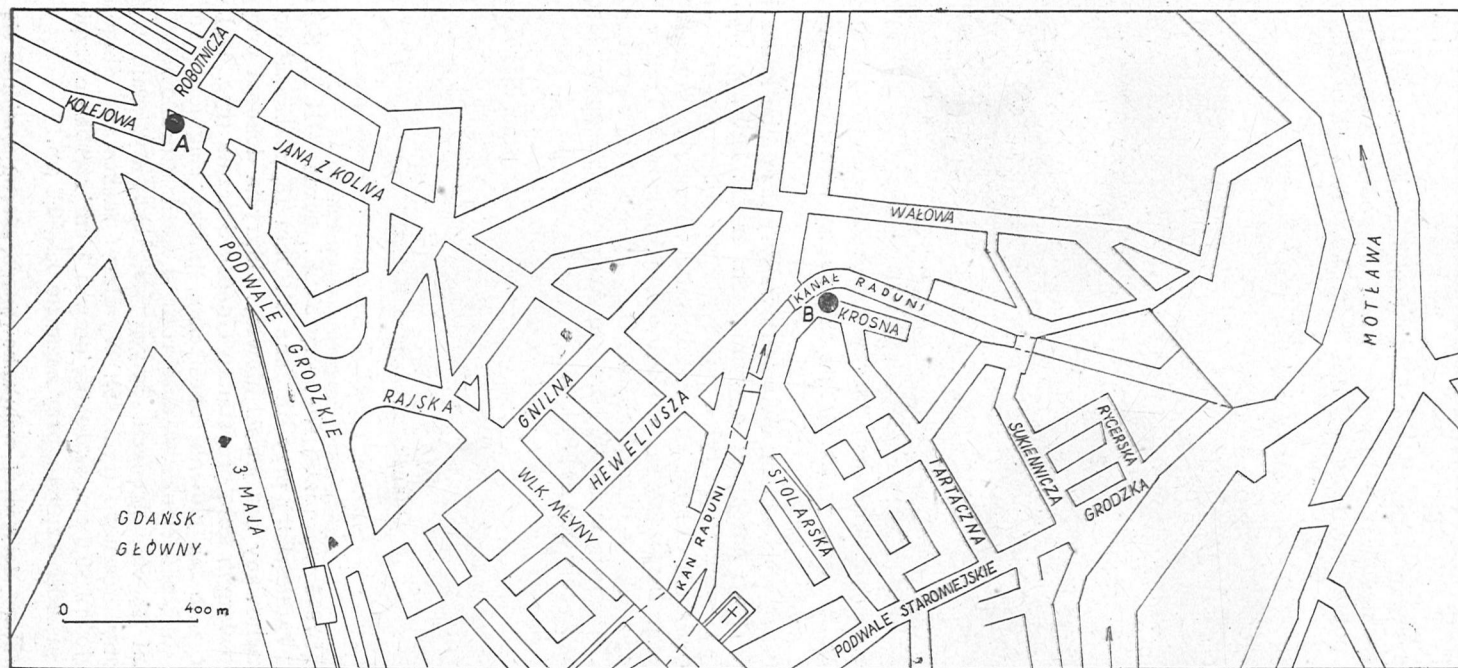
rach: średn. 12,0 cm, wys. 4,2 cm, ornamentowany jest na obu końcach potrójnymi żeberkami, drugi natomiast, o wymiarach: średn. 11,0 cm, wys. 4,0 cm, dekorowany jest skromniej, bo tylko pojedynczymi żeberkami umieszczonymi na samych krawędziach ozdoby. Oba nagołenniki pokryte są błyszczącą, ciemnobrązową patyną. Datowane są, analogicznie jak okazy z Trąbek Wielkich, na wczesną epokę żelaza — okres Hallstatt D — i przynależą do kultury wschodniopomorskiej. Stanowią własność Muzeum Archeologicznego w Gdańsku; zainwentaryzowane zostały pod nr 1974: 46.

oprac. Barbara Wiącek

Gdańsk, ul. Jana z Kolna

W dniu 25 VII 1975 r. Andrzej Niepoczyrowski, uczeń VIII kl. Szkoły Podstawowej Nr 57, zamieszkały przy ul. Jana z Kolna 18, przekazał do Muzeum miecz żelazny zachowany bez jelca i głowicy. Odkrycia dokonał przypadkowo w wykopie budowlanym koło przystanku Gdańsk-Stocznia (ryc. 44a). Odkryty miecz charakteryzuje się głownią obosieczną, płasko ciągnioną, bez grani i śladów zbocza. Jest ona cienka w przekroju, o silnie skorodowanej powierzchni, z ubytkami po obu stronach. Sztych jest łukowaty, mało wydutny, a trzpień zachowany częściowo (ryc. 45). Wymiary: zachowana długość ogólna 98 cm, długość głowni 90,5 cm, szerokość głowni 4 cm, szerokość trzpienia przy nasadzie 1,2 cm, grubość trzpienia przy nasadzie 0,4—0,7 cm.

¹ Wykaz literatury dotyczącej wzmiankowanego skarbu znajduje się w pracy L.J. Łuki, *Kultura wschodniopomorska na Pomorzu Gdańskim*, t. 1, s. 444.

Ryc. 44. Gdańsk, plan sytuacyjny stanowisk: A — stanowisko przy ul. Jana z Kolna, B — stanowisko przy ul. Krosna

Fig. 44. Gdańsk, site plan: A — site in ulica Jana z Kolna, B — site in ulica Krosna

Według prof. Andrzeja Nadolskiego, który dokonał ekspertyzy miecza, okaz ten przypomina sylwetką miecz z okresu wędrówek ludów, zwany spatką. Dla ustalenia autentyczności okazu należy jednak przeprowadzić analizę technologiczną.

Opisany miecz znajduje się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i jest zainwentaryzowany pod nr 1975: 12.

oprac. *Elżbieta Choińska-Bochdan*

Gdańsk, stan. 8, ul. Krosna

Przy ul. Krosna, biegnącej na północ od Głównego Miasta, w pobliżu południowego brzegu rzeki Raduni, Krzysztof Piechowiak znalazł w wykopie budowlanym 3 ułamki ceramiki, fragment noża żelaznego, fragmenty wyrobów skórzanych, 6 niewielkich kawałków tkanin wełnianych i kości zwierzęce, które przekazał do Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.

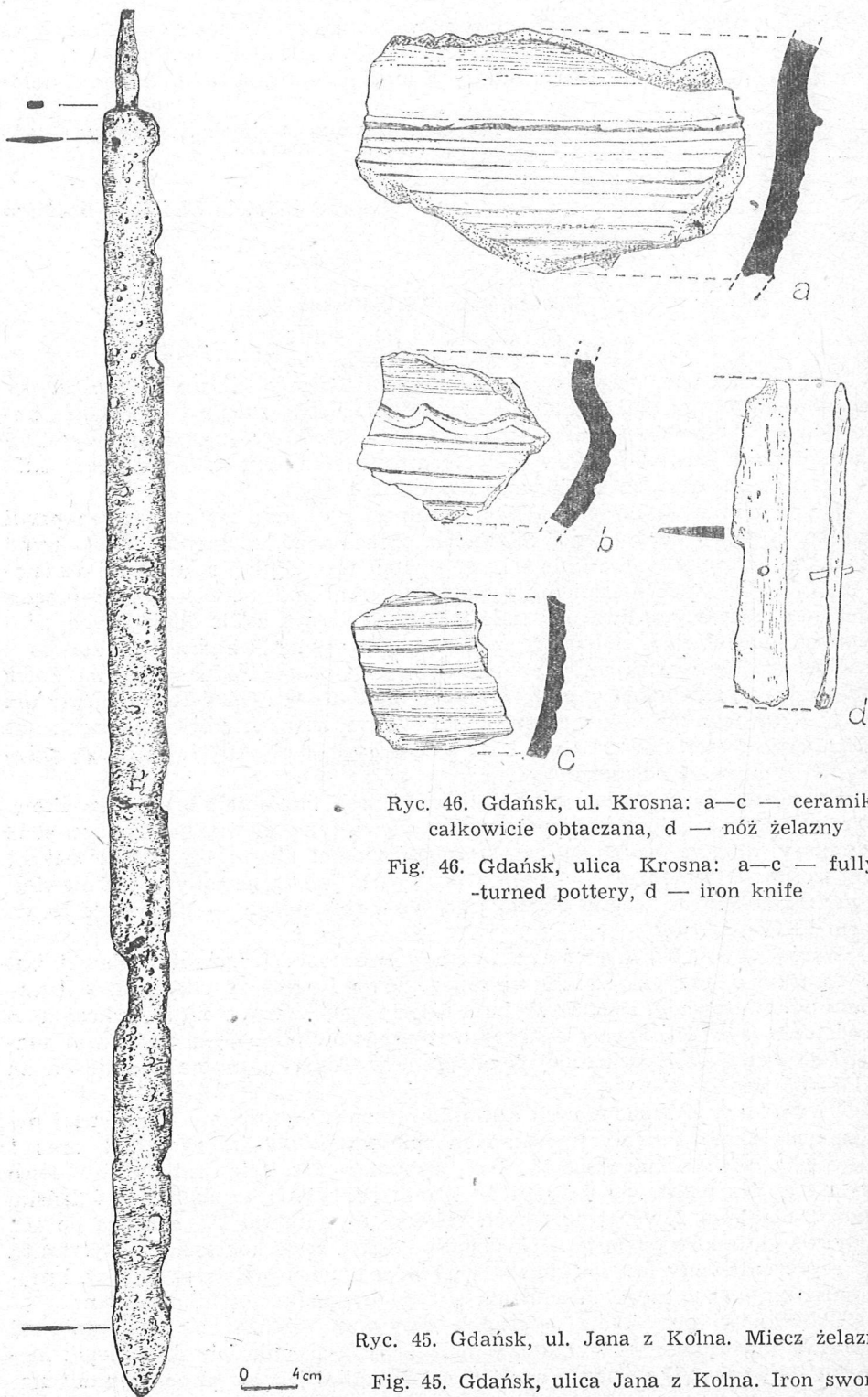
Ceramika. Znalezione ułamki ceramiki pochodzą ze środkowych partii naczyń — jeden od naczynia całkowicie obtaczanego, zdobionego dookołnymi żłobkami w kompozycji z linią falistą, wykonanego z gliny schudzonej drobnymi i średnioziarnistym tłucznem, wypalonego na kolor ciemnoszary, z przełomem jednobarwnym; dwa pozostałe to ułamki naczyń silnie obtaczanych, zdobionych dookołnymi żłobkami, wykonanych z gliny schudzonej piaskiem i gruboziarnistym żwirkiem, wypalonych w atmosferze redukcyjnej na kolor stalowoszary, z jednobarwnym przełomem (ryc. 46a—c). Odkryte fragmenty nie mają wyraźnego rysunku profilu, a w ogólnych cechach morfologicznych nawiązują do materiałów ze stan. 1 i 2 w Gdańsku, datowanych na drugą połowę XIII i pierwszą połowę XIV w.

Fragment n o ż a obejmuje część głowni i część trzpienia z brązowym nitem. Trzpień szeroki, wyodrębniony jednostronnie, a tylec głowni prosty (ryc. 46d). Wymiary: długość ogólna 8,0 cm, szerokość głowni 1,3 cm, długość głowni 4,0 cm, szerokość trzpienia 1,1—1,4 cm. Opisany nóż jest zachowany w tak niewielkim fragmencie, że trudno ustalić jego typ i chronologię — nawiązuje on do form z XIV—XV w.

Wśród wyrobów skórzanych wyróżniono: fragment cholewki buta damskiego, przypuszczalnie wiązanego; dwa fragmenty cholewek z dziurkami do sznurowadeł i podeszwę buta dziecięcego, wąską, o silnie wykrojonym śródstopiu (ryc. 47). Formy odkrytych fragmentów obuwia na podstawie analogii do materiałów pochodzących ze stan. 2 w Gdańsku, można by datować na XIV—XV w.

Tkaniny. Z zachowanych kawałków tkanin wyróżniono 5 o łącznej powierzchni około 1 dm², wykonanych splotem płótna 1/1 ryc. 48b), oraz 1 kawałek o powierzchni około 15,5 cm², wykonany w splotie rządkowym w lewo (ryc. 48a). Na podstawie analogii do tkanin odkrytych na stan. 1 w Gdańsku można pierwszą z wyżej opisanych zaliczyć do gatunku IV, a drugą do III. Obydwa gatunki występują w Gdańsku od końca X do końca XIII w. Gatunek IV reprezentowany jest licznie zarówno w poziomach najstarszych, jak i najmłodszych, wobec czego chronologia w tym przypadku jest nieuchwytna.

Okoliczności pozyskania opisanych zabytków — luźno, w oderwaniu od warstwy kulturowej — wykluczają możliwość uściślenia ich chronologii. Można je datować tylko ogólnie na XIV w. Niemniej jednak są one cenne i sta-

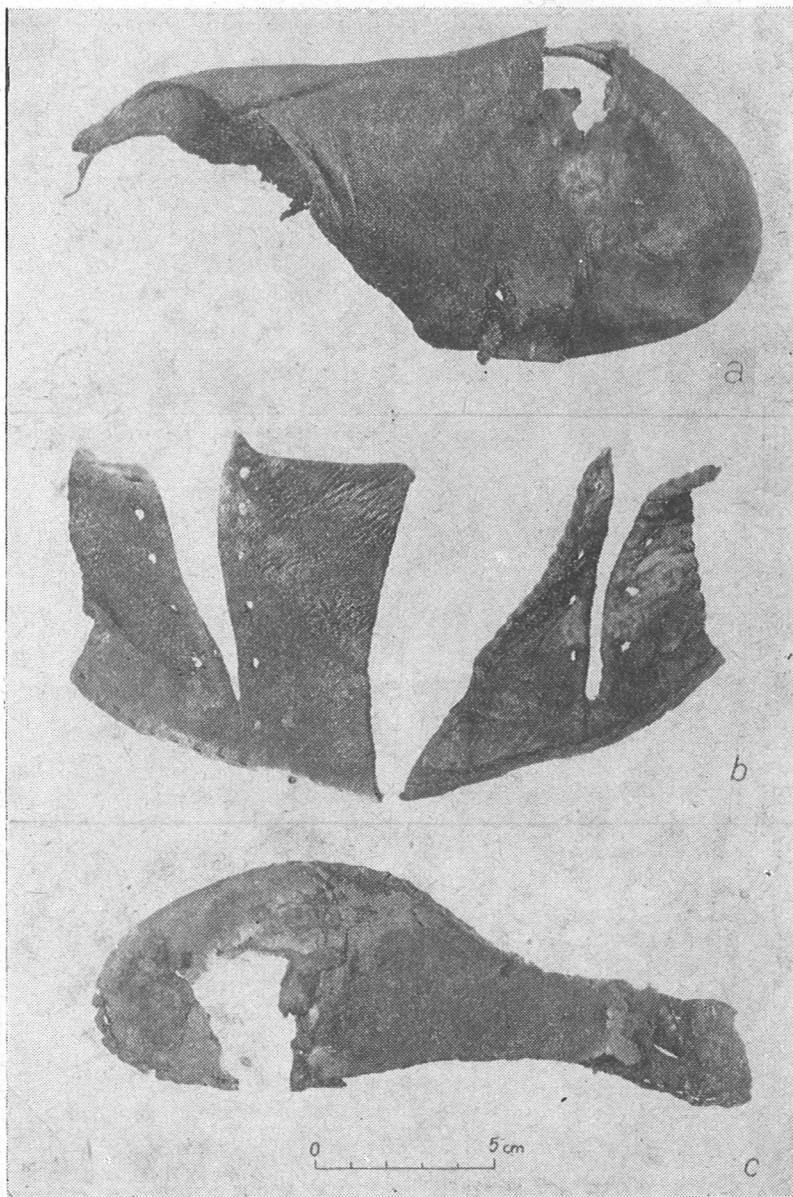

Ryc. 46. Gdańsk, ul. Krosna: a—c — ceramika całkowicie obtaczana, d — nóż żelazny

Fig. 46. Gdańsk, ulica Krosna: a—c — fully-turned pottery, d — iron knife

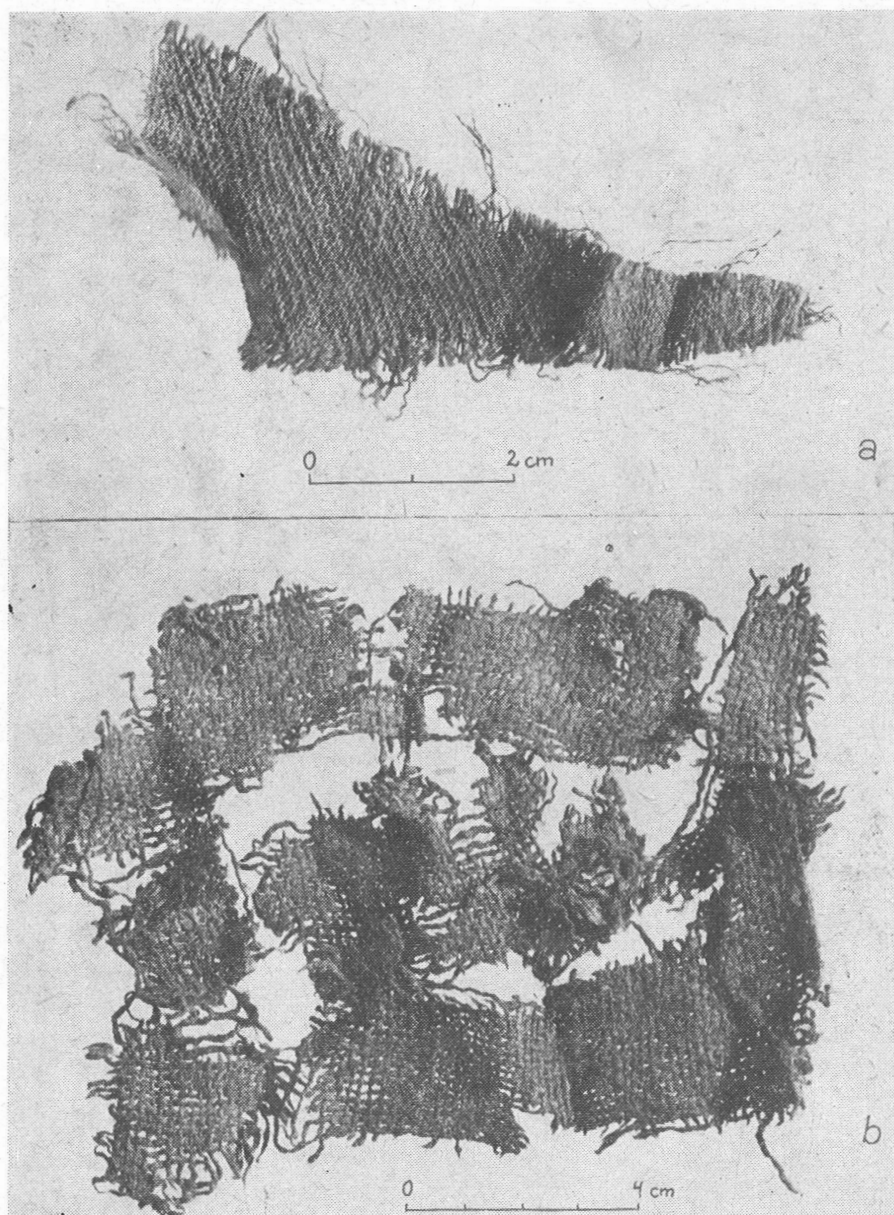
Ryc. 45. Gdańsk, ul. Jana z Kolna. Miecz żelazny

Fig. 45. Gdańsk, ulica Jana z Kolna. Iron sword

Ryc. 47. Gdańsk ul. Krosna. Fragmenty obuwia

Fig. 57. Gdańsk, ulica Krosna. Fragments of footwear

Ryc. 48. Gdańsk, ul. Krosna. Fragmenty tkanin

Fig. 48. Gdańsk, ulica Krosna. Fragments of fabric

nowią świadectwo zasiedlenie tego rejonu średniowiecznego Gdańska. Wykazują nawiązania do kultury materialnej, która rozwijała się w X—XIII w. w grodzie i na podgrodziu gdańskim położonym około 300 m dalej na południowy wschód, między ul. Grodzką a Rycerską.

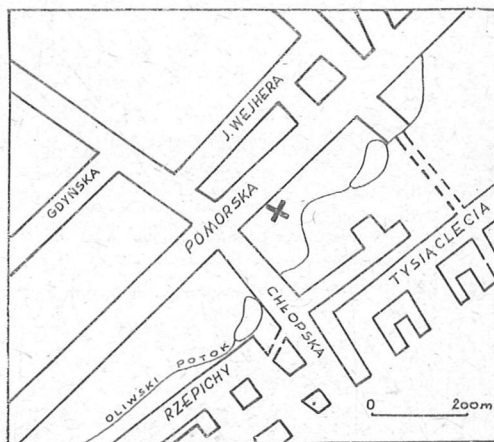
oprac. Elżbieta Choińska-Bochdan

Gdańsk-Oliwa, ul. Pomorska 42

W dniu 14 IX 1975 r. Czesław Parysek, zamieszkały w Gdańsku-Oliwie, zawiadomił Muzeum Archeologiczne w Gdańsku o znajdowaniu zabytków archeologicznych w wykopie pod kolektor ciepłowniczy, biegnący po południowej stronie ul. Pomorskiej, między starą a nową jezdnią, blisko wlotu ul. Chłopskiej (ryc. 49). Stanowisko znajduje się blisko północnego brzegu Potoku

Ryc. 49. Gdańsk-Oliwa. Plan sytuacyjny stanowiska

Fig. 49. Gdańsk-Oliwa. Site plan

Oliwskiego, na północny wschód od cysterskiego zespołu klasztornego. Badania ratownicze na miejscu odkrycia przeprowadziła następnego dnia mgr Anna Wapińska. W wyniku badań stwierdzono, że na głębokości 30–50 cm pod powierzchnią ulicy, w trakcie kopania rowu, koparka odsłoniła i w dużej mierze zniszczyła jamę osadniczą. Niewielki jej fragment, o średn. 1,5 m i głęb. ok. 1 m, zagłębiał się w zachodni profil wykopu. Była ona wypełniona piaszczystą warstwą ciemnobrunatną, zawierającą luźny, rozłasoowany węgiel. W pobliżu jamy w dalszym ciągu profilu wykopu widoczne były w jasnym złożu soczewki ciemnego piasku, bez zabytków.

W dniu 23 IX 1975 r. Czesław Parysek przekazał do Muzeum zabytki zebrane z tego wykopu na początku prac ziemnych. Należy do nich 1 fragment naczynia, 1 bryłka polepy, 1 fragment noża żelaznego, fragment ostrogi, 2 gwoździe żelazne, 1 bryłka bursztynu i 8 ułamków kości zwierzęcych.

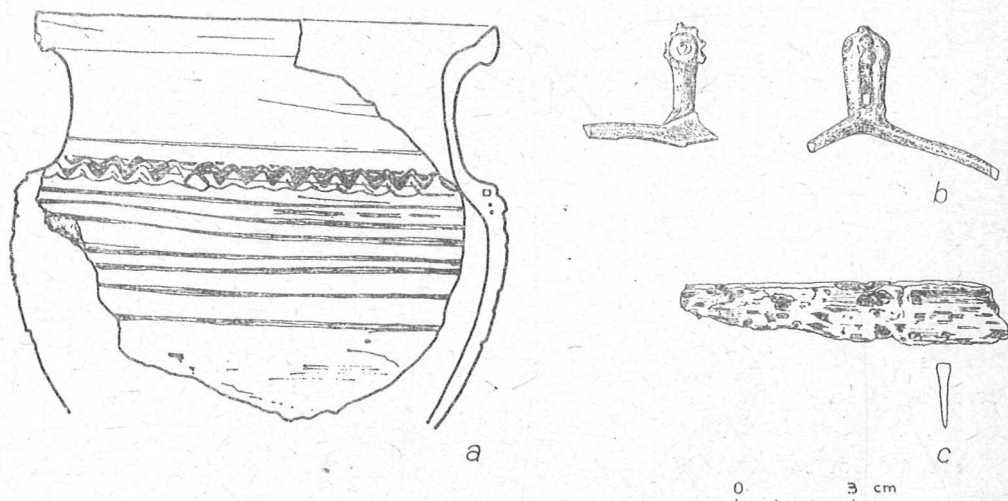
Kolejnej inspekcji stanowiska dokonała w dniu 1 X 1975 r. mgr Grażyna Szalaty, nie stwierdziła jednak odkrycia w toku dalszych prac nowych śladów osadnictwa.

W zespole zabytków przekazanych przez Czesława Paryska na uwagę zasługuje przede wszystkim ostroga, nóż i ułamek naczynia (ryc. 50).

Ostroga. Zachował się fragment kabłąka ostrogi w kształcie litery „V”; profil nieczytelny. Bodziec, lekko odgięty, składa się z widełek i osadzonego w nich kółka gwiaździstego z sześcioma zniszczonymi promieniami. Na zewnętrznej stronie kabłąka, na styku ramion, widoczne są 3 nity umacniające osadzenie widełek (ryc. 50b). Wymiary: długość ogólna 3,20 cm, rozpiętość zachowanej partii ramion 6 cm, wysokość bodźca 2,5 cm, wysokość widełek 2,3 cm, zachowana średnica kółka gwiaździstego 1,2 cm, szerokość ramion 0,5–0,6 cm. Stan zachowania ostrogi nie pozwala na bliższe określenie typu i

chronologii. Na podstawie dość krótkich widełek i niewielkiej średnicy kółka gwiadździstego — (rekonstruując kolce można przypuszczać, że wynosiła ona 1,7 cm) — datuje się ją na starszą fazę okresu użytkowania tego typu ostróg tj. na koniec XIII w.

Nóż żelazny — zachował się tylko fragment głowni o długości 8,8 cm i szerokości 1,7 cm (ryc. 50c).

Ryc. 50. Gdańsk-Oliwa: a — fragment naczynia całkowicie obtaczanego, b — fragment ostrogi, c — fragment noża

Fig. 50. Gdańsk-Oliwa: a — fragment of fully-turned vessel, b — fragment of spurs, c — fragment of knife

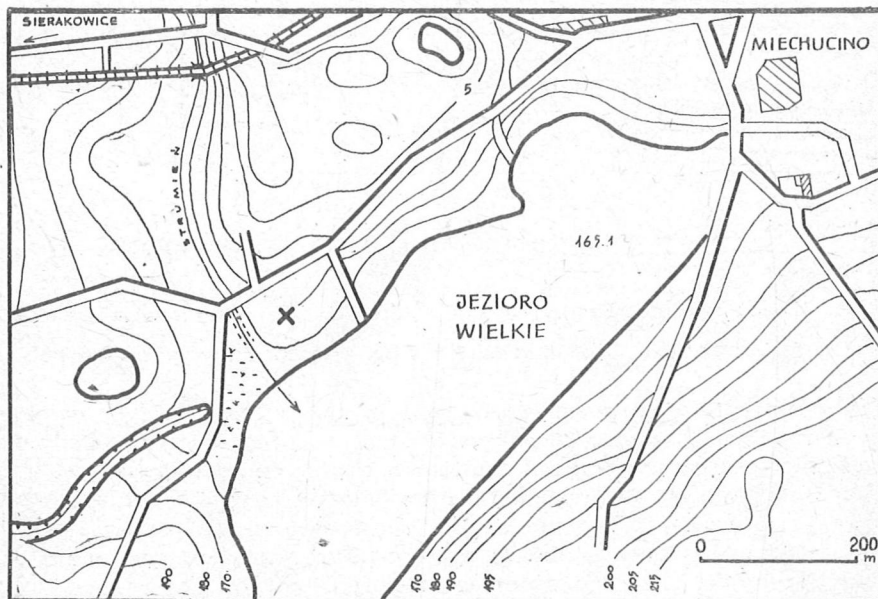
Ceramika jest reprezentowana przez fragment cienkościennego naczynia całkowicie obtaczanego, o wysokiej szyjce i wylewie o silnie wywiniętym brzegu z wrębem na pokrywę i lekko zaokrąglonej krawędzi. Zdobiony jest dookołnymi żłobkami w kompozycji z drobną, głęboko rytą linią falistą. Naczynie zostało wykonane z gliny schudzonej domieszką piasku i drobnoziarnistego żwirku i wypalone na kolor szary z przełomem jednobarwnym (ryc. 50a). Wymiary średnicy wlewu 12 cm. Jest to niewielkie naczynie posiadające analogie w ceramice występującej na stan. 1 w Gdańsku w 6 poziomie osadniczym datowanym na pocz. XIII w.

Zabytki znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku i są zainwentaryzowane pod nr 1975: 46.

Odkryte stanowisko jest, jeśli nie liczyć zespołu klasztornego pocysterskiego, z okresu wczesnego średniowiecza, czwartym z kolei na terenie Oliwy. Dotychczas odkryto skarb monet arabskich, dwie osady i luźne znalezisko w postaci grotu oszczepu.

Miechucino, gm. Chmielno, stan. 2

Około 1 km na południowy zachód od wsi, na północno-zachodnim brzegu Jeziora Wielkiego, przy drodze wiodącej z Miechucina do Borzestowa (ryc. 51), dr Leon Jan Łuka, dyrektor Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, w rezultacie badań powierzchniowych przeprowadzonych w dniu 20 V 1974 r. odkrył nową osadę otwartą. Jest ona usytuowana nad Jeziorem Wielkim, na cyplu wysoczyzny (176,0 m n.p.m.), przy ujściu potoku, wypływającego z jeziora Miechucinko (ryc. 51).

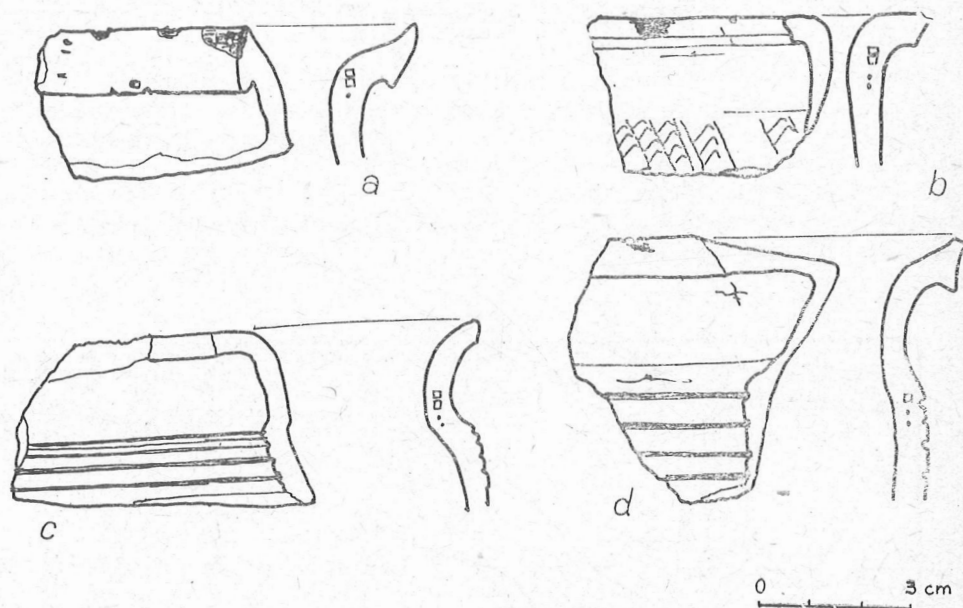

Ryc. 51. Miechucino, plan sytuacyjny stanowiska

Fig. 51. Miechucino, site plan

W wyniku penetracji powierzchniowej zebrano około 50 ułamków naczyń całkowicie obtaczanych i 4 bryłki polepy. Są to w większości drobne, mało charakterystyczne ułamki o wypłukanych powierzchniach. Wyróżniono wśród nich 4 ułamki wylewów o niezbyt wysokich szyjkach i dość silnie wywiniętych brzegach z krawędziami pionowo lub ukośnie ściętymi. W jednym przypadku jest lekko zaznaczony wrób na pokrywę (ryc. 52a). Oprócz tego na uwagę zasługuje fragment części przydennej zachowanej z ułamkiem dna z podsypką i lekko wyodrębnioną krawędzią oraz 8 większych ułamków środkowych partii naczyń całkowicie obtaczanych. Wszystkie reprezentowane naczynia są zdobione dookołnymi żłobkami, w jednym przypadku w kompozycji z nakłuciami grzebyka. Wykonane zostały z gliny schudzonej tłuczniem drobno- i gruboziarnistym, wypalone na kolor brunatny, o przełomach dwu- i trójbarwnych. Na podstawie analogii do ceramiki pochodzącej ze stan. 1 w Gdańsku datuje się je na drugą połowę XII w.

Opisane zabytki znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i są zainwentaryzowane pod nr 1974: 61.

Ryc. 52. Miechucino, gm. Chmielno, stan 2. Ułamki naczyń całkowicie obtaczanych

Fig. 52. Miechucino, Chmielno parish. Fragments of fully — turned pots

Nowo odkryte stanowisko, pochodzące z okresu X—XIII w., należy do większego zespołu osadniczego położonego nad Jeziorem Wielkim. Ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego znaleziono również na przeciwległym wzniesieniu, z południowej strony potoku, oraz dalej w kierunku południowym w skarpie przy drodze z Miechucina do Borzestowa, —gdzie została odsłonięta jama z ceramiką. Osady te mogły być związane z grodem położonym około 750 m na południe, na zachodnim brzegu Jeziora Długiego.

oprac. Elżbieta Choińska-Bochdan

Gdańsk

W styczniu 1975 r. Tadeusz Kukuryk, mieszkaniec Gdańska, powiadomił Muzeum Archeologiczne w Gdańsku o odkryciu ułamków ceramicznych w wykopie ziemnym, usytuowanym po północnej stronie toru kolejowego linii Gdańsk — Tczew, pomiędzy ul. Na Stoku a ul. Rogaczewskiego, w miejscu budowy przystanku kolei podmiejskiej (ryc. 53).

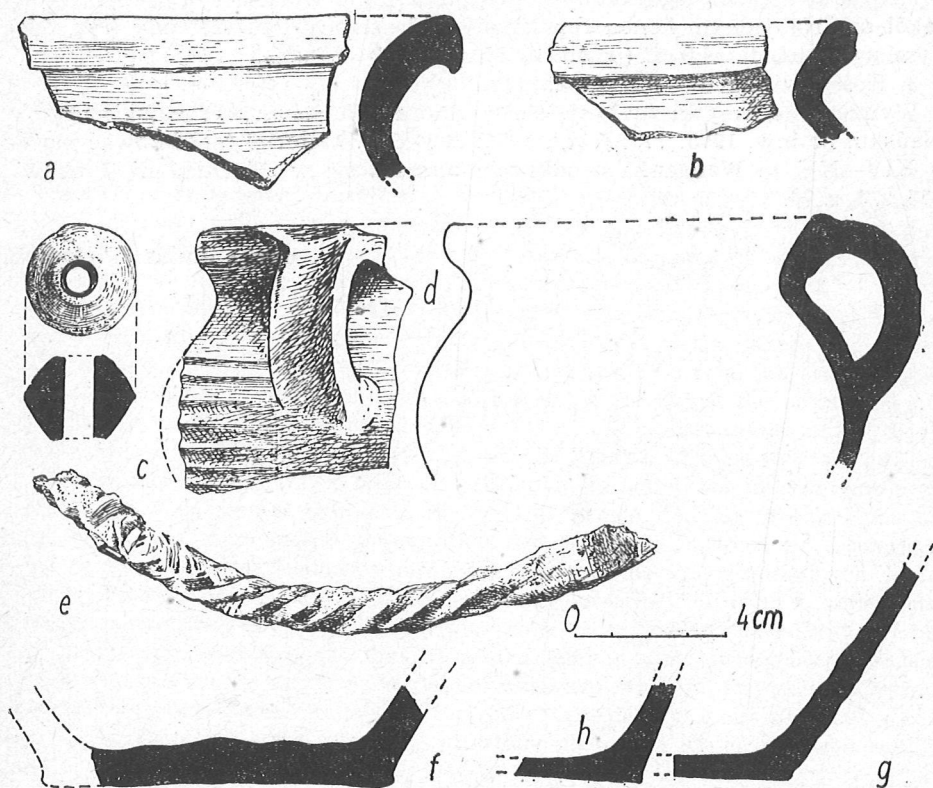
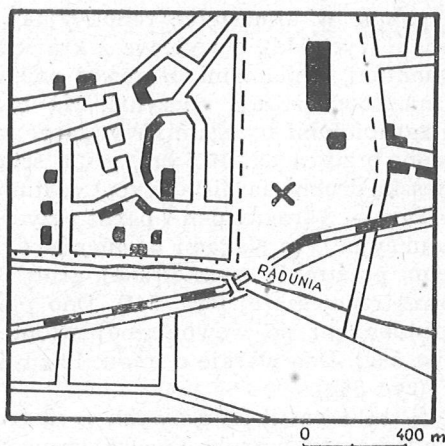
W dniu 11 stycznia pracownicy Muzeum — mgr M. Pietrzak i niżej podpisany — przeprowadzili wraz z odkrywcą inspekcję stanowiska. W jej wyniku zaobserwowano w ścianie zachodniej wykopu, pod zwalami ziemi i gruzu, warstwę kulturową o nieregularnej miąższości. Z obsypiska wykopu zebrano materiał zabytkowy, na który składa się:

1. Ceramika — 9 fragmentów naczyń, w tym:

— Wylewy — 3 fragmenty, wylewów naczyń. Fragn. wylewu prawdopodobnie misy z silnie wychyloną krawędzią o średn. wylewu ok. 38 cm i powierzchni ciemnoszarej (ryc. 54a). Fragn. wylewu z krawędzią zgrubiałą naczyńnia o średn. wylewu ok. 13 cm, o powierzchni czarnej (ryc. 54b). Oba fragmenty

Ryc. 53. Gdańsk. Szkic sytuacyjny stanowiska

Fig. 53. Gdańsk. Sketch of site situation

Ryc. 54. Gdańsk. Materiał zabytkowy: a, b, d, f—h — ułamki naczyń, c — przęślik gliniany, e — fragment kabłąka wiadra

Fig. 54. Gdańsk. Relics: a, b, d, f—h — fragments of pots, c — clay whorl, e — fragment of bucket handle

wypalone w atmosferze redukcyjnej. Fragm. górnej partii naczynia wraz z uchem (ryc. 54d), o wylewie z krawędzią zgrubiałą i powierzchni zewnętrznej brunatnej, z plamami brązowej polewy szklanej, którą pokryta jest wewnętrzna powierzchnia naczynia. Na brzuścu widoczne dookolne żłobki. Ucho ze zgrubiałymi brzegami. Wymiary: zach. wys. 6,8 cm, średn. wylewu 9,0 cm, średn. brzuśca ok. 10,5 cm, grub. ścianki 0,4–0,5 cm, szer. ucha 1,9 cm. Demieszka drobnoziarnista, wypał w atmosferze utleniającej.

— Dna — 3 fragm. den i partii przydennych naczyń wypalonych w atmosferze redukcyjnej, ze śladami odcinania. Dno nieco wklęsłe z widocznymi pierścieniami po stronie wewnętrznej, grub. 0,9 cm i średn. dna 8 cm, o powierzchni zewnętrznej szarej (ryc. 54f). Dno płaskie o średn. 10 cm i grub. 0,6 cm, ze zgrubieniami po wewnętrznej stronie ścianki naczynia, barwy ciemnoszarej (ryc. 54g). Dno płaskie o średn. 12 cm i grub. 0,5 cm, o powierzchni stalowoszarej (ryc. 54h).

— Ułamki partii środkowych — 3 fragmenty naczyń o powierzchni stalowoszarej i czarnej, grub. 0,4–0,6 cm, w tym 1 ułamek zdobiony żłobkami. Wypał w atmosferze redukcyjnej.

— Prześlik gliniany dwustożkowy, z ostrym załomem, o powierzchni gładkiej, czarnej (ryc. 54c). Wymiary: wys. 2,1 cm, średn. 2,8 cm, średn. otworka 1,0 cm.

2. Fragment żelaznego kabłąka, przypuszczalnie wiadra, spiralnie skręcony wokół osi. Na jednym końcu rozklepany, spłaszczony i rozszerzony (ryc. 54e). Wymiary: zach. dł. 14,0 cm (po cięciwie), grub. 1,0–1,1 cm.

3. Kości zwierzęce — 8 fragmentów.

Wymienione zabytki znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nr inw. 1975: 77, nr kat. 1975: 127–129. Materiał ten datować można na XIV–XV w. Wzmianka o odkryciu ukazała się w „Z Otcłani Wieków”, 1976, z. 1, s. 70.

oprac. Janusz Podgórski